

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Seznamování dětí v mateřské škole s hrou na zobcovou flétnu, možnosti a vliv na rozvoj hudebních schopností a dovedností

Vypracovala: Michaela Popelínská
Vedoucí práce: Mgr. Petra Waldaufová

České Budějovice 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto závěrečnou práci „Seznamování dětí v mateřské škole s hrou na zobcovou flétnu, možnosti a vliv na rozvoj hudebních schopností a dovedností“ vypracovala samostatně za pomoci citované literatury, pod odborným vedením Mgr. Petry Waldaufové. Bakalářská práce je v souladu § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění. Souhlasím se zveřejněním této práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Taktéž souhlasím se zveřejněním výsledků bakalářské práce do systému STAG a to zveřejněním posudku mého vedoucího práce, oponentů a záznamu o průběhu obhajoby bakalářské práce. Souhlasím s porovnáním textu této práce v databázi Theses.cz. provozovanou Národním registrem kvalifikačních prací asystémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, ...2021.

.....
Michaela Popelínská

Poděkování

Tímto bych chtěla moc poděkovat především mé vedoucí práce Mgr. Petře Waldaufové za cenné rady, odborné vedení, ochotu, trpělivost, inspiraci a věnovaný čas při psaní práce.

Abstrakt:

Tato bakalářská práce se zaměřuje na možnosti propojování hudebních činností dětí předškolního věku při seznamování s hrou na flétnu a ověřování rozvoj hudebních schopností a dovedností. Teoretická část se věnuje současnému pojetí hudebního vzdělávání s ohledem na požadavky RVP PV, charakteristice vývojových zvláštností předškolního dítěte s ohledem na rozvoj hudebních schopností a dovedností, vymezení hudebních činností dětí předškolního věku, jejich rozdělení do jednotlivých kategorií, dále pak vymezuje zásady výuky hry na flétnu, její přednosti a rizika. V praktické části je vytvořený program seznamování s hrou na flétnu propojený s hudebními činnostmi. Tento program je ověřený v praxi mateřské školy. V průběhu realizace činností a následné podrobné evaluace je využito metody pozorování, rozhovoru a analýzy edukačních materiálů.

Klíčová slova:

Zobcová flétna, hudební činnosti, předškolní věk, Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, hudební schopnosti a dovednosti

Abstract:

This bachelor thesis focuses on the possibilities of connecting musical activities of preschool children while getting acquainted with playing the flute and verifying the development of musical abilities and skills. The theoretical part deals with the current concept of music education with regard to the requirements of the RVP PV, the characteristics of the developmental peculiarities of preschool children with regard to the development of musical abilities and skills, the definition of musical activities of preschool children, their division into categories. It also defines the principles of teaching the flute, its advantages and risks. In the practical part, a program of acquaintance with playing the flute is created and it is connected with musical activities. This program is proven in practice kindergarten. During the implementation of activities and detailed evaluations, methods of observation, interviews and analysis of educational materials are used.

Keywords: Soprano fipple flute, preschool age, Framework educational program for preschool education, musical abilities and skills

Obsah

OBSAH.....	6
ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1. ROZVOJ HUDEBNÍCH SCHOPNOSTÍ A DOVEDNOSTÍ PODLE RVP PV	9
1.1. RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A JEHO PĚT OBLASTÍ	9
1.2. DÍTĚ A JEHO TĚLO	9
1.3. DÍTĚ A JEHO PSYCHIKA.....	10
1.4. DÍTĚ A TEN DRUHÝ	11
1.5. DÍTĚ A SPOLEČNOST	11
1.6. DÍTĚ A SVĚT	12
2. VÝVOJOVÉ ZVLÁŠTNOSTI PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE S OHLEDEM NA ROZVOJ HUDEBNÍCH SCHOPNOSTÍ A DOVEDNOSTÍ	12
2.1. VÝVOJ POZNÁVACÍCH PROCESŮ	12
2.2. VÝVOJ VERBÁLNÍCH SCHOPNOSTÍ A DOVEDNOSTÍ.....	13
2.3. TĚLESNÝ VÝVOJ	14
2.4. EMOČNÍ A SOCIÁLNÍ VÝVOJ.....	14
2.5. HRA	15
3. HUDEBNÍ ČINNOSTI V MATEŘSKÉ ŠKOLE	16
3.1. PĚVECKÉ ČINNOSTI, NÁCVIK PÍSNĚ	16
3.2. POSLECHOVÉ ČINNOSTI	18
3.3. INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI	18
3.4. HUDEBNĚ POHYBOVÉ ČINNOSTI	19
4. ZOBCOVÁ FLÉTNA.....	19
4.1. HUDEBNÍ PŘEDPOKLADY	20
4.2. MOTIVACE K HUDBĚ.....	21
4.3. VLIV HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ NA DÍTĚ	22
4.4. ZPĚV A FLÉTNA JAKO PRVNÍ NÁSTROJ DÍTĚTE	22
4.5. ZÁSADY UČENÍ A RIZIKA	22
2. PRAKTICKÁ ČÁST.....	25
2.1. CÍL.....	25
2.2. MÍSTO A ČAS REALIZACE	25
2.3. METODIKA	25
2.4. PŘÍPRAVA NA REALIZACI:	26

2.6. REALIZACE	32
1.1. 1. LEKCE	32
1.2. 2. LEKCE	36
1.3. 3. LEKCE	39
1.4. 4. LEKCE	42
1.5. 5. LEKCE	44
1.6. 6. LEKCE	46
1.7. 7. LEKCE	49
1.8. 8. LEKCE	51
4.6. ZÁVĚREČNÁ REFLEXE PROGRAMU S VÝUKOU HRY NA FLÉTNU	54
4.7. HUDEBNÍ SCHOPNOSTI A DOVEDNOSTI:	55
5. ZÁVĚR	60
6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	62
PŘÍLOHY	64

Úvod

Ve své bakalářské práci se zabývám tematikou seznamování dětí v mateřské škole s hrou na zobcovou flétnu, možnosti a vliv na rozvoj hudebních schopností a dovedností.

Toto téma práce jsem si vybrala, protože mě hudba provází už od úplného dětství. Hrát na flétnu a zpívat jsem začínala v mateřské škole. Zde to byly moje nejoblíbenější činnosti, a proto mě rodiče přihlásili na samostatný kroužek flétny a do sboru Kvítek v ZUŠ Dačice, kde jsem strávila celé své dětství až téměř do dospělosti. V průběhu toho, co jsem začínala se zpěvem a flétnou, mi rodiče mezi kroužky přidali klavír a později kytaru. Moje láska k hudbě pokračovala i na střední škole, kde jsem se rozhodla chodit i na sólový zpěv v ZUŠ ve Znojmě, díky kterému jsem se začala věnovat i komorní hudbě a zpívat tak v duu, triu i kvartetu. Od roku 2019 učím v Dačickém DDM zpěv pro děti ve věku od 4 do 12 let.

Díky všem těmto zkušenostem jsem při nástupu na JČU měla jasno, že pokud budu mít možnost vybrat si vlastní téma na závěrečnou práci, bude se to rozhodně týkat hudby.

Zpěv a flétna jsou podle mě nejjednoduššími nástroji k tomu, abychom se s dětmi mohli začít aktivně věnovat hudbě.

Cílem práce je poukázat na možnosti propojování hudebních činností dětí předškolního věku při jejich seznamování s hrou na flétnu a ověřit přitom rozvoj jejich hudebních schopností a dovedností.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou:

V teoretické části se v několika kapitolách věnuji současnému pojetí hudebního vzdělávání s ohledem na požadavky RVP PV, dále také charakteristice vývojových zvláštností předškolního dítěte s ohledem na rozvoj hudebních schopností a dovedností, vymezení hudebních činností dětí předškolního věku, jejich rozdělení do jednotlivých kategorií a zásadám výuky na flétnu – její přednosti a rizika.

Praktická část zahrnuje program vytvořený na seznamování dětí s hrou na flétnu, propojený s hudebními činnostmi.

Teoretická část

1. Rozvoj hudebních schopností a dovedností podle RVP PV

Rámcový vzdělávací program zahrnuje pět oblastí – biologickou, psychologickou, interpersonální, sociálně kulturní a environmentální, jejichž součástí je i hudební výchova, která se prolíná všemi těmito oblastmi. Svou samostatnou složku ale hudební výchova jako taková v RVP PV nemá.

(RVP PV, 2018)

1.1. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a jeho pět oblastí

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV) je kurikulární dokument vydaný státem. Jedná se o veřejný dokument, přístupný pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost.

Nenahraditelnou složkou RVP PV je i hudební výchova, která prolíná všechny oblasti:

1. Dítě a jeho tělo – biologická oblast
2. Dítě a jeho psychika – psychologická oblast
3. Dítě a ten druhý – interpersonální oblast
4. Dítě a společnost – sociálně kulturní oblast
5. Dítě a svět – environmentální oblast

(RVP PV 2018)

1.2. Dítě a jeho tělo

Tato oblast se zaměřuje na stimulaci růstu a neuro-svalového vývoje dítěte, podporu jeho fyzické pohody, zlepšování tělesné zdatnosti a pohybové a zdravotní kultury. Učí dítě sebeobslužným dovednostem a vede ke zdravým životním návykům a postojům.

Dílejší vzdělávací cíle v dané oblasti, které se vážou k rozvoji hudebních schopností a dovedností:

- Zaměřování se na správné dýchání
- Uvědomění si vlastního těla a jeho správné držení
- Tvorba hlasu a šetření hlasivek u dětí
- Rozvoj fyzické i psychické zdatnosti – jemná a hrubá motorika
- Hlasová hygiena a prevence poruch

- Vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu

(RVP PV 2018)

1.3. Dítě a jeho psychika

Tato oblast je velmi obsáhlá. Zaměřuje se na podporu a rozvoj poznávacích procesů a funkcí, intelektu, sebepojetí, poznávání, učení a jazyk a řeč. Proto je rozdělena do tří částí:

- První částí je **jazyk a řeč**. Učitel pomocí hudebních činností může dítěti nabízet artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, dále hry se slovy, slovní hádanky a vokální činnosti. Měl by se také věnovat společné diskusi a rozhovorům nebo individuálním a skupinovým konverzacím.
- Druhá část se zabývá **poznávacími schopnostmi a funkcemi, představivostí a fantazií a myšlenkovými operacemi**: V této části jde o rozvoj a kultivaci smyslového vnímání, od názorného myšlení ke slovně-logickému. Také jde o rozvoj paměti a pozornosti, soustředěnosti, kreativity, a hlavně o vědomé využívání všech smyslů.
- Ve třetí části se učitel zaměřuje na **sebepojetí, city a vůli**, kdy dítě poznává sebe samo, zatímco v něm učitel podporuje rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě samému. Rozvíjí se schopnost sebeovládání, schopnost umožňující pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit. Důležitá je také podpora mravního a estetického vnímání, cítění a prožívání.

Díličí vzdělávací cíle v dané oblasti, které se vážou k rozvoji hudebních schopností a dovedností:

- Procvičování správného tvoření hlásek a artikulace
- Rozvoj slovní zásoby a mluvního projevu
- Způsob nápravy při logopedických vadách
- Rozvoj schopnosti naslouchat, chápat
- Učit se nazpaměť krátké texty, vědomě si je zapamatovat a vybavit

(RVP PV 2018)

1.4. Dítě a ten druhý

Oblast „Dítě a ten druhý“ zahrnuje podporu k utváření vztahů dítěte s jiným dítětem nebo dospělým a k jejich vzájemnému respektu. Dále se snaží posilovat a obohacovat vzájemnou komunikaci a podporovat pohodu vztahů, společně s prosociálním chováním dítěte.

Dílčí vzdělávací cíle, které se vážou k rozvoji hudebních schopností a dovedností, v dané oblasti:

- Podpora adaptace dítěte v kolektivu vrstevníků
- Ovlivňování nálady jedince či celé skupiny dětí
- Přispívání k utváření obecně pozitivních vztahů
- Podpora spolupráce, kooperace, komunikace a zodpovědnosti
- Učení vzájemnému respektu a úcty, naslouchání názorů druhých
- Řešení konfliktů mezi dětmi

(RVP PV 2018)

1.5. Dítě a společnost

Pedagog by měl dítě v sociálně-kulturní oblasti uvést do kolektivu ostatních lidí a do pravidel soužití s nimi. Měl by seznámit dítě se světem materiálních i duchovních hodnot, s kulturou a uměním. Dále by mu měl pomáhat osvojovat si potřebné dovednosti, návyky a postoje a umožnit mu aktivně se podílet na utváření pohody ve společnosti.

Dílčí vzdělávací cíle, které se vážou k rozvoji hudebních schopností a dovedností, v dané oblasti:

- Vytváření vztahu ke kultuře a k jejímu umění
- Podpora pohodové atmosféry a příjemného prostředí
- Poznávání lidových zvyků a tradic
- Pěstování estetického vkusu dětí
- Porozumění vzájemného soužití a rozvoj sociálních vztahů
- Seznamování s kulturními akcemi a poznávání prostředí, ve kterém žije

(RVP PV 2018)

1.6. Dítě a svět

V environmentální oblasti je cílem pedagoga dát dítěti základní vědomosti o okolním světě a jeho dění. Také by měl dítěti umožnit získat povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí, ať už v blízkém okolí, nebo i s globálními problémy na celém světě a vzbudit v něm otevřený a odpovědný postoj k životnímu prostředí.

Dílčí vzdělávací cíle, které se vážou k rozvoji hudebních schopností a dovedností, v dané oblasti:

- Výchova dětí k ochraně životního prostředí
- Poukazování a seznamování se se zajímavými hudebními událostmi
- Objevování i jiných žánrů hudby
- Seznamování s jinými kulturami
- Rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách
- Vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem – živá a neživá příroda, lidi, společnost, planeta Země

(RVP PV 2018)

2. Vývojové zvláštnosti předškolního dítěte s ohledem na rozvoj hudebních schopností a dovedností

Hudební schopnosti a dovednosti dítěte v předškolním věku ovlivňuje především jeho motorický vývoj, zručnost, rozvoj řeči, kognitivní vývoj a emoce společně se socializací. Někdy se předškolní věk označuje jako celé období od narození až do vstupu do školy. To má ale své zápory, protože je potřeba si uvědomit, že každé dítě je jiné a mělo by se k němu přistupovat individuálně.

(Langmeier & Krejčířová, 1998)

2.1. Vývoj poznávacích procesů

Podle Vágnerové (2012) je poznávání v předškolním věku zaměřeno především na nejbližší svět a na pochopení pravidel, která v něm platí. Mění se i způsob, jakým dítě poznává, ale nejde o úplně zásadní kvalitativní proměnu poznávacích strategií.

Kolem čtyř let se vývoj inteligence dostává z úrovně předpojmové na úroveň názorového myšlení. Sice zatím neumí vyvozovat závěry, ale jeho úsudky jsou závislé na tom, co vidí. Myšlení tedy nepostupuje podle logických operací, ale je spíše symbolické.

(Piaget, 1966, in Langmeier & Krejčířová, 1998)

Pro další složky osobnosti dítěte, například senzomotorické, poznávací a rozumové procesy, osvojování si představ, paměti a fantazie nebo také celkovou stabilitu a citlivost s projevy temperamentu i vůle, má velmi důležitý podíl i hudební výchova, konkrétně hudební vývoj. To zejména v počátečních fázích.

(Sedlák, 1974)

2.2. Vývoj verbálních schopností a dovedností

„Předškolní dítě chápe a používá jazyk na úrovni, která odpovídá dosaženému stupni rozvoje poznávacích procesů. Informace získané v rámci verbální komunikace zpracovává způsobem odpovídajícím jeho myšlení.“ (Vágnerová, 2012, s. 214). Vágnerová (2002) dále uvádí, že vzhledem k úrovni myšlení nemusí každé dítě informaci pochopit tak, jak ji mluvčí zamýšlí. Děti v předškolním věku se také často ptají a z formulace jejich otázek je zjevné, jakým způsobem o sdělení přemýšlejí. Jedná se hlavně o otázky „Proč?“ a „Jak?“. Dětské otázky mohou být i mnohem rozmanitější, často se týkají běžného dění, ale i poznání, které je přesahuje. „Např. jak může slyšet had, když nemá uši, nebo proč lidi nejedí trávu či proč pan Novák na hlavě nemá vlasy a místo toho vousy.“

(Vágnerová, 2012, s. 214)

Řeč jako taková se během předškolního období poměrně rychle zdokonaluje. Výslovnost tříletého dítěte je většinou nepřesná a mnohé hlásky nahrazuje jinými. Během čtvrtého a pátého roku se řeč většiny dětí zlepšuje, takže dětská patlavost vymizí před nástupem do základní školy, případně se pomocí logopeda upraví. Pokroky jsou znát i ve větné stavbě – dvouleté děti se vyjadřují pomocí trojslovných vět, předškolní děti používají i souvětí podřadná a jsou schopni naslouchat povídkám.

(Langmeier & Krejčířová, 1998)

2.3. Tělesný vývoj

Motorický vývoj v období předškolního věku se dá označit jako stálé zdokonalování: zlepšování pohybové koordinace, větší hbitost a elegance pohybů. Čtyřleté i pětileté dítě už velmi dobře utíká, dokáže seběhnout ze schodů, skáče, leze po žebříku, seskočí z nízké lavičky, postaví se na jednu nohu a dokáže na ní chvíli stát, umí házet míčem podle způsobu dospělých. Samo se také dokáže obléct, najíst se, obout a některé děti si dokážou i zavázat tkaničky. V oblasti hygieny dítě zvládne základní hygienické návyky, jako je umývání rukou nebo koupání (pod dohledem dospělého). Na toaletě potřebuje pomoc dospělého málokdy. Zručnost cvičí například při hře s pískem, kostkami a plastelínou a také při kresbě. Tříleté dítě zvládne napodobit směr čáry, čtyřleté dokáže i kresbu křížku, v pátém roce dítě umí nakreslit čtverec a kolem šestého i trojúhelník. Také kresba pětiletého dítěte odpovídá nějaké jeho představě a je detailnější.

(Langmeier & Krejčířová, 1998)

2.4. Emoční a sociální vývoj

V období předškolního věku je většina prožitků vázána na aktuální situaci, ta potom ovlivňuje momentální uspokojení nebo neuspokojení. Také se zde rozvíjí emoční paměť, díky které si dítě dokáže vzpomenout na svoje dřívější pocity. To se projevuje např. v jejich vyprávění. Předškolní děti dokážou svou nespokojenost ovládat a případně se s ní i vyrovnat. V tomto věku také ubývá vzteku a zlosti, protože mají větší pochopení pro situaci, která je nepříjemná. Dalším bodem, který neodmyslitelně patří do vnějších projevů dětského prožitku, jsou projevy strachu vázaného na dětskou představivost. „Děti mají tendence se vzájemně strašit, navozovat si tak pocity spojené s mnohdy nepříjemným vzrušením.“

(Vágnerová, 2012, s. 218).

Předškolní děti mívají i často smysl pro humor, který odpovídá jejich typickému způsobu uvažování a souvisí i s jazykovými dovednostmi a předpoklady. Dětské vtipy bývají v principu jednoduché, často se jedná o opakování nesmyslných slov. Sdílení vtipů a legrace je v tomto věku považována za projev důvěrnosti kamarádského vztahu.

(Vágnerová, 2012)

Předškolní dítě také dokáže chápat to, jak plyne čas a dokáže prožívat uspokojení v tom, že něco teprve přijde v nejbližší budoucnosti – dokáže se na něco těšit. „Období předškolního věku lze charakterizovat i jako období anticipace rolí“

(Erikson, 1963 in Vágnerová, 2012, s. 226).

V předškolním období se uvolňuje se vázanost na rodinu. Po třetím roce bývají děti schopné vstoupit do nového společenského prostoru a tím překročit hranice svého bezpečného domova. (Vágnerová, 2012)

Nástup do mateřské školy zahrnuje i přijímání a respektování cizí dospělé osoby – učitelky. Je potřeba podřídit se řádu mateřské školy, který je jiný než pravidla doma. Díky mateřské škole se děti také učí zdravému sebeprosazování (za pomoci učitelek), protože roli ve školce si musí každý vydobýt, prosadit se, ale ne na úkor někoho jiného. Mezi dětmi v tomto věku se objevují různé varianty interakcí, jako je soupeření, spolupráce, projevy solidarity, zvládání konfliktů a zvládání pocitů lítosti a zklamání.

(Vágnerová, 2012)

2.5. Hra

Hra je základní spontánní činností v předškolním věku, při které se děti vyvíjí po psychické, i fyzické stránce. Díky hře dítě poznává sebe samo i svět. Hra jako taková je prostředek pro komunikaci a navazování nových sociálních kontaktů nejen s vrstevníky, ale i s dospělými. (Suchánková, 2014)

„Kdybychom vůbec chtěli celé období předškolního věku jednotně označit, mohli bychom mluvit nejspíše o období hry, která se v této době stává hlavní činností dítěte“

(Langmeier & Krejčířová, 1998, s. 97)

Hra je činnost, která je vykonávána jen proto, že přináší dítěti uspokojení sama o sobě, bez nějakého vnějšího uloženého cíle. Také napomáhá dítěti překonávat události, které neumí pochopit rozumem. (Langmeier & Krejčířová, 1998)

Podle Vágnerové (2012) je hra neverbální symbolickou funkcí a způsobem vyjádření vlastního pojetí reality, postoje ke světu i k sobě samému. Dětskou hru rozděluje na symbolickou, která slouží jako prostředek k vyrovnání se s realitou, a na tematickou, ve které děti mohou procvičovat budoucí role vhodné k řešení situací a zkouší tak různé sociální role. Příkladem může být hra na maminku a tatínka, válčení atd.

(Vágnerová, 2012)

3. Hudební činnosti v mateřské škole

Podle Liškové (2006) je při rozvoji hudebních schopností a dovedností důležité propojování jednotlivých hudebních aktivit. V tradičním pojetí hudební výchovy se zpěv, pohyb, poslech a hra na hudební nástroje vyučovaly jednotlivě. Svá pozitiva má toto pojetí v jasně dané časové dotaci a dodržováním posloupnosti metodických postupů. Má to ale i své nevýhody, a to zejména vymizení jakéhokoli kreativního přístupu. Podle osobnosti, zodpovědnosti, kvality vzdělání a praktických schopností učitelky se dá dát v současné době mnohem více prostoru k propojování činností. Učitelky v MŠ jsou odborníci na děti předškolního věku a měly by dávat dětem možnost seznamovat se se všemi činnostmi odpovídajícími jejich věkové kategorii. Jedině tehdy, když se učitelka s dětmi bude věnovat hudbě, může vidět nejen jejich muzikálnost, ale i pokroky a zlepšení. „Pokud dítě nezpívá, zpívat se nenaučí.“

(Lišková, 2006, s. 8)

3.1. Pěvecké činnosti, nácvik písně

Lidský hlas považuje Strnadová a Zezula (1987) za nejdokonalejší nástroj, který je schopen obsahového i citového výrazu. Zároveň je ale nástrojem lehce zranitelným a citlivým. Lišková (2006) píše, že veškerý pěvecký úspěch dětí závisí na učitelce. Její zpěv je pro děti vzorem. Děti mají tendence vše spontánně opakovat, proto by i zpěv učitelky měl být intonačně čistý, tvořen lehce a s měkkým nasazením. Při zpěvu by měla učitelka dbát i na správnou artikulaci, podání písně a její přednes. Je důležité dbát na motivaci dětí, která úzce souvisí s nácvikem písně. Je dobré střídat celý kolektiv s jednotlivci nebo skupinkami. Docílí se tím lepší pozornosti dětí.

(Lišková, 2006)

V hudebních činnostech je důležité vybírat dětské básně a písně s takovými slovy, kterým budou děti rozumět. Všechny nejasnosti by měly být dětem vysvětlovány tak, aby je děti pochopily a jejich mozek byl schopen zafixovat. Při nácviku písní nebo básní je dobré si text rozvrhnout do malých úseků, které jsou pro děti lépe uchopitelné. Všechny části učitelka nejprve předvede a pak teprve přichází na řadu opakování dětí. Tomuto nácviku pomáhá i propojování s pohybem. Tímto způsobem pak i tříleté dítě zvládne přednést krátkou báseň nebo píseň.

(Bednářová, Šmardová, 2007)

Píseň je určitým druhem informace o našem světě. Při matčině zpěvu není touto informací text, ale melodie, společně s rytmem, tempem a zabarvením hlasu. Ty stejné vlastnosti má i hlas učitelky v mateřské škole, kde už se ale tato informace obohacuje o slova, která pomocí melodie a rytmu rozšiřují dětský slovník. Pomocí písniček dětem dáváme vědět o lidech, jejich radostech a trápeních, o lidské práci a řemeslech, o květinách a stromech, zvířatech a celé přírodě.

(Jurkovič, 2012)

V mateřské škole, jak popisuje Lišková (2006), se nacvičuje píseň nápodobou (náslechem) – děti se postupně přidávají. Písně se opakují několikrát za sebou. Melodicky i rytmicky obtížnější části je dobré učit formou ozvěny, která ale musí být vhodně dlouhá, aby byla smysluplná.

Častou chybou je učení písně formou říkanky bez hudby. Dětem melodie napomáhá v zapamatování textu. Tento způsob je snesitelný jedině v případě učení složitých pasáží v písni, při kterých je důležitý rytmus, který podpoříme např. tleskáním.

Při nácvičku písně je také důležité si uvědomit, že děti mají pouze omezený rozsah hlasu, který je často mnohem výš než přirozená poloha hlasu učitelky. Je proto vhodné dětem dávat písně do vyšších tónin, které jim budou příjemné.

Pro zpěv má velký význam i pohyb, díky kterému si děti mohou zapamatovat příběh. Děti mají rády i hru na tělo nebo na nástroje Orffova instrumentáře.

Příprava na nácvičku písně:

- Výběr písně (vhodná tematika, pěvecké možnosti dětí, návaznost na ostatní činnosti). Volba tóniny (s ohledem na hlasový rozsah dětí).
- Nácvička (nápodobou, ozvěnou,...).
- Určení hudebních frází a místa nádechů (pomáhá dětem lépe pochytit děj).
- Nácvička náročnějších pasáží v písni.
- Další sloky.
- Vysvětlení složitějších slov, kterým děti nemusí rozumět.
- Vhodná motivace.

Samotný nácvičku písně:

1. Správná motivace ke vzbuzení zájmu dětí o písničku.
2. Seznámení s písni – úzce souvisí s kvalitní interpretací písně učitelkou
3. Rozhovor o písni – vysvětlování neznámých slov pro děti a celého obsahu

4. Návčik složitějších míst v písni
5. Samotný návčik písni. Současně melodi i text.

(Lišková, 2006)

3.2. Poslechové činnosti

Poslech hudby patří mezi často zapomenuté činnosti v mateřské škole. Možná právě kvůli tomu, že nás hudba všude obklopuje, ji lidé často považují pouze za kulisu a nevnímají její krásu. Přitom prostřednictvím hudby si dítě vytváří kladný vztah k vytvořeným hodnotám, obohacuje si citový život. Hudba také podporuje dobrý psychický stav.

Prvopočátek poslechu hudby začíná v rodině, pak teprve může pokračovat v mateřské škole. Mezi úplně nejzákladnější hudební vnímání u malých dětí patří poslech zpěvu ptáků, zvuky zvířat a jejich napodobování – zapojuje se při tom i hlasový aparát dítěte. Mezi vhodné poslechové činnosti patří například hra „Na budíček“, kdy je ve třídě schován budík a děti mají za úkol najít zdroj zvuku. Další činností může být rozlišování figury a pozadí, kdy dítě poslouchá řeč učitelky za normálního chodu ve třídě a dokáže ji vnímat. Vhodné jsou i hry na „jako“ – troubíme jako auta, zvoníme jako zvony... (Lišková, 2006).

3.3. Instrumentální činnosti

„Hrou na lehkou ovladatelné nástroje podporujeme v dětech především hudební vnímání, smysl pro rytmus, podněcujeme jejich sluchový rozvoj.“ Díky instrumentálním nástrojům je rozvíjena tvořivost, představivost, sluchové schopnosti, schopnost rozpoznávat vlastnosti tónu, rytmické cítění, koordinace pohybů, estetické vnímání i motivace k aktivní hře na vlastní hudební nástroj.

Pro děti v předškolním věku jsou ideální volbou Orffovy nástroje: bubínky, hůlky, tamburíny, drhla, triangly, zvonky nebo rolničky. Právě tyto nástroje slouží jako motivační prvek. (Lišková, 2006, s. 100)

Instrumentální hra dítěte je činnost, podporující rozvoj hudebnosti, kdy učitel využívá aktivitu dětí na spoluvytváření hudby. Vychází totiž z přirozené dětské touhy po uplatnění znějících předmětů při říkankách, písničkách nebo pohybu.

(Strnadová & Zezula, 1988)

3.4. Hudebně pohybové činnosti

Pohyb je pro člověka jeden z nejpřirozenějších pohybů, obzvlášť pro děti v předškolním věku je to neodmyslitelná a důležitá součást denního programu. Většina říkadel pro nejmenší děti je spojována s pohybem, aby děti více zaujala: Meleme, meleme kávu pro dědka a bábu, jedno zrnko pryč. Pro děti starší jsou typické písně s pohybem, jako je například Zlatá brána, Chodí Pešek okolo. Díky pohybu se v dětech kultivuje pohybový projev, který napomáhá rozvíjení citlivosti pro rytmus, tempo a dynamické změny. Prostřednictvím pohybu spojeného s hudbou je dítě vedeno k estetickému zážitku. Pohyb má kladný vliv i na psychiku – uvolňuje napětí, vyrovnává labilitu a napomáhá k soustředěnosti.

Příklady činností:

1. Držení těla, uvolňovací cviky, jednoduché pohybové prvky
2. Pohybové hry
3. Chůze, běh, poskoky
4. Hra na tělo
5. Pohyb a hudebně vyjadřovací prostředky
6. Pohyb a poslech
7. Pohybová improvizace
8. Dětské lidové taneční hry
9. Pohybové ztvárnění písní

(Lišková, 2006)

4. Zobcová flétna

Zobcová flétna je vhodný hudební nástroj pro základní výuku dětí i jako příprava hry na náročnější dechové nástroje. Mezi výhody patří nízká pořizovací cena, dostupnost hry i pro děti předškolního věku, jednoduchost v počátcích hry z not i z paměti a možnost hraní v kolektivu. Další využití flétny je i mezi učiteli hudební výchovy, kdy se využívá něžný zvuk, dobře se pojící s dětským hlasem, a snadná hra v tóninách vyhovujících dětem. Zobcová flétna se dá využít na „domácí muzicírování“, ale stále více se uplatňuje v zábavní hudbě, jako je jazz, pop a další žánry. Své místo má samozřejmě i v souborech, které hrají renesanční a barokní hudbu, kterým můžeme vděčit za návrat zobcové flétny.

Zobcová flétna se skládá ze tří částí: hlavice, korpusu a nožky. U některých levnějších nástrojů bývá jen hlavice a nožka (korpus a nožka spojený v jeden díl). Tón vzniká tak, že hráč žene vzduch šterbinou v zobci na hraně zvukového otvoru, zvanou ret.

U zobcové flétny není jasné, kdo a kdy ji vynalezl. Pravděpodobně vznikla postupným zlepšováním lidových píšťalek, které si lidé vyráběli od nepaměti. (Daniel, 1992, s. 85)

4.1. Hudební předpoklady

Předpokladem úspěšného rozvoje hudebních schopností dítěte v předškolním věku je dobrý zdravotní stav. V případě tělesného defektu nebo vážnějších nervových onemocnění může být rozvoj výrazně zpomalen. Podle Kodejšky (1991) je velký problém zaměstnanost obou rodičů, která přináší nedostatek času rodičů na výchovu a tím pádem také méně příležitostí se s dětmi věnovat hudbě. Často se jedná i o pohodlnost, vědomé podceňování rodinné výchovy dítěte a malý kontakt s prarodiči. Tyto všechny podněty způsobují, že do mateřských a základních škol přicházejí děti hudebně nerozvinuté. Je nezbytné, aby se s dětmi věnovali hudbě i sami rodiče a nepřenechávali tuto péči škole. Právě z důvodu, že rodinná péče je nezastupitelná. Jestliže chce rodič kladně ovlivnit hudebnost dětí, musí začít už u rodiny a jejího životního stylu.

(Kodejška, 1991)

Tichá a Raková (2007) píšou, že přestože je zpěv pro dítě nejpřirozenějším projevem, v dnešních rodinách ustupuje do pozadí. Některé děti dokážou lépe zpívat než mluvit. Rodiče často nezpívají z důvodu negativního hodnocení od dospělých nebo bývalých učitelů za falešný zpěv. Dítě ale tuto zkušenost ještě nemá, proto se zpěvu samovolně věnuje.

(Tichá, Raková, 2007)

V současné době většina lidí poslouchá reprodukovanou hudbu. Jen velmi malé procento rodičů navštěvuje koncerty umělecké hudby nebo živou reprodukci. Může za to zaměstnání rodičů, únava po práci, péče o dítě a možnost dokonalé interpretace z komunikačních prostředků. Vliv má i nedostatečné hudební vzdělání a pohodlnost.

Rozvoj hudebních schopností dítěte v předškolním věku významně ovlivňuje i hra rodičů nebo sourozenců na hudební nástroj. Pokud dítě vidí rodiče nebo sourozence, kteří na nástroj hrají, motivuje ho to a přináší mu to snahu podobat se jim. Tohoto zájmu je dobré využít a obstarat dítěti nějaký jednoduchý hudební nástroj, který by rychle zvládlo ovládat. Dnešní rodina má dobré materiální a sociální podmínky k tomu, aby mohla své

dítě vést k rozvoji hudebních schopností a dovedností. Pokud ale dítě vyrůstá v nehudebním prostředí a ani mateřská škola mu neposkytne potřebné hudební vzdělání, je samozřejmé, že bude dítě hudebně zaostávat a postupovat dál s minimálním rozhledem, bez hlubšího zájmu o hodnotnější uměleckou tvorbu.

(Kodejška, 1991)

4.2. Motivace k hudbě

Pro děti je hudba přirozenou součástí života – poslouchají, zpívají i tančí rády. K jejich motivaci stačí hezký hlas učitelky, která zpívá s radostí a dětem tak předává lásku k hudbě a prožitek z ní. Podle Liškové (2006) je pro děti nejlepší motivací krásně a s chutí zazpívaná písnička. Píseň, která není zazpívána s láskou, zaujetím a emocionálním nábojem, děti nedokáže strhnout natolik, aby se k učitelce přidaly. Je jedno, jestli je to píseň lidová nebo umělá – vždy jde o to, jaký k tomu má přístup sama učitelka a jakým způsobem to dětem předává. Umocnění zájmu dětí o hudbu se dá dosáhnout i obohacením zpěvu o hudební nástroje, jako jsou dřívka, bubínky a celkově Orffovy nástroje. Cílem učitelky v MŠ je povzbudit děti k vlastní touze naučit se zpívat další písně. Toho se dosáhne především tvůrčí atmosférou a pozitivní náladou. Pro děti je velkou motivací i samotná pochvala od učitelky. Pomáhat si učitelka může i různými maňásky, obrázky, či krátkými příběhy, kterými vtáhne děti do děje. Vhodný je i rozhovor, který navazuje na dětské zážitky. Pokud se stane, že děti nezaujme výběr písně, nebo mají děti momentálně špatnou náladu, je lepší hudební činnosti nechat na jiný den a vymyslet jinou činnost. Mnohdy stačí k motivaci jenom málo: spontánní nápad učitelky, do kterého je nadšená a s touto náladou ho předává i dětem. (Lišková, 2006)

Podle metody Kalafutové-Balcárové se rozlišují dva druhy motivace. Hudební a mimohudební. Hudební motivace zahrnuje zpěv učitelky nebo hudební záznam. Do mimohudební motivace řadíme slovní motivaci. Zpěv s vlastním doprovodem je ale tou největší motivací, protože má učitelka kontrolu nad tím, kdy činnost pozastaví, zareaguje a má možnost dětem vysvětlit nejasnosti nebo se může vrátit k náročnějším částím v písni.

(Kalafutová-Balcárová, 1992)

4.3. Vliv hudebních nástrojů na dítě

Základy hudební výchovy můžeme spatřovat v rodině už v raném dětství. Aby ale měla hudba pozitivní vliv na rozvoj hudebního vědomí dítěte, měla by být umělecky hodnotná. K tomu je potřeba záměrné působení rodičů od nejútlejšího dětství, protože už tam se vytváří vztah k hudbě. Ta dokáže na dítě působit, obohacovat jeho představy a rozšiřovat obrazotvornost. Taky ovlivňuje a posiluje mezilidské vztahy.

(Kodejška, 1991)

Pomocí hudebních nástrojů je možné dítě doprovázet například při zpěvu, usměrňovat ho i při instrumentální hře nebo při jeho pohybu. Tím se dítě učí poznávat všechny hudebně výrazové prostředky.

Dítě v předškolním věku je plně připraveno pro hudební činnost. Jeho hlas je výkonný a jedná se o postupně se zlepšující hudební nástroj, který dítě využívá ještě předtím, než začne mluvit.

(Franěk, 2005)

4.4. Zpěv a flétna jako první nástroj dítěte

Zobcová flétna je jedním z nejsnadněji ovladatelných nástrojů. Při výuce se děti v předškolním věku seznamují s prvky hudební nauky, rozvíjejí rytmické, metrické, intonační a tonální citění, díky čemuž získávají základy pro další hudební rozvoj.

Zobcová flétna je také velkým přínosem ze zdravotního hlediska. Pomáhá dítěti naučit se hluboké brániční dýchání, posiluje dýchací svaly, a díky tomu je vhodná jak pro děti zdravé, tak pro ty s dechovými potížemi. „Právě zobcová flétna se ukázala jako nejvhodnější pomocník při léčbě onemocnění dýchacích cest, včetně astmatu.“

(Koutníková, 2003, s.7)

4.5. Zásady učení a rizika

Pro naplnění možností rozvoje dítěte je vhodné využívat prožitkového a kooperativního učení hrou, které je založené na objevování a vytváří v dítěti radost z učení. Podporuje také zájem poznávat nové věci, získávat další zkušenosti a ovládat nové dovednosti.

(RVP PV, 2018)

Podle E. Jenčkové umožňuje hra bez not lepší soustředění se na správnou techniku hry, kdy se propojují názvy not s tóny a až později se připojuje notové písmo.

(Jenčková, 1999).

To potvrzuje i L. Daniel (1992), který píše, že je lepší začít přednotovým stadiem, aby děti hrály podle vzoru učitelky pomocí nápodoby.

Mezi zásady neodmyslitelně patří i poslušnost při učení, při kterém učitelka musí jako první vzbudit v dětech zájem o písničku, poté je s ní může seznámit. Důležitá je kvalitní interpretace písně učitelkou. Po seznámení následuje rozhovor, ve kterém si společně vysvětlí, co znamenají neznámá nebo nejasná slova v písni. Pak teprve může přijít nácvič obtížnějších pasáží a nakonec vlastní nácvič písně, přičemž se text i melodie nacvičují současně.

(Lišková, 2006)

Další zásadou při učení je motivace. (Zezula, Janovská 1987) uvádějí, že vhodně motivovaný poslech může výrazně ovlivnit vztah dítěte ke zpěvu i kvalitu dalšího osvojování písni. Motivace se může zaměřit na hudební stránku písně, způsoby interpretace nebo doprovod. Motivaci ale ovlivňuje i věk dětí, jejich vyspělost i situace, ve které chce učitel píseň uvést.

Uplatnění zásady hravé formy se dá využít s nástroji, kdy je učitel použije jako zvukomalebný prostředek. Každý zvuk nástroje může vzbudit nějakou představu či náladu. Pokud učitelka na začátku vyprávění použije například triangel, pohádka se pro děti stává poutavější. Pokud triangel (nebo jiný hudební nástroj) zazní i během vyprávění, umocňuje estetický zážitek. Např. velký činel jako atmosféra tajuplných zámků, flétna jako tanec princezny, dřívka jako klusání koní...

(Strnadová & Zezula, 1988)

Při učení dětí na hudební nástroj se vyskytují i možná rizika, a to především ze strany pedagoga. Je to například nedostatek informací o lidském těle, jeho růstu a vývoji nebo nedostatečně připravené prostředí, nedostatek příležitostí k samostatným projevům a s nimi spojená slabá motivace nebo špatný vzor. Nesprávným přístupem učitele mohou vznikat i komunikační zábrany. Dalším rizikem může být autoritativní vedení a výchova, nedostatek empatie nebo soustředění pozornosti pouze na verbální formy komunikace. Nedostatek pozitivních příkladů a vzorů, estetických podnětů a příležitostí k jejich kultivovanému prožívání a vyjádření může odradit děti od činností vedoucích k jejich rozvoji.

Důležité je také zmínit riziko zvýhodňování a znevýhodňování některých dětí ve skupině a nevhodná komunikace s dětmi (i mezi dětmi). Jednotvárná a málo rozmanitá nabídka

činností, málo podnětné prostředí nebo nedostatek příležitostí vidět a vnímat svět v jeho pestrosti a změně nepodporí v dětech chuť získávat nové zkušenosti a radost z činností vycházejících z hudby. (RVP PV, 2018)

2. Praktická část

2.1. Cíl

Cílem praktické části je vytvořit program lekcí na seznamování dětí s hrou na zobcovou flétnu propojený s hudebními činnostmi. Budu využívat vědomostí, které jsem získala na střední pedagogické škole ve Znojmě, na pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a na praxích, které jsem díky těmto dvěma školám mohla vykonávat v mateřských školách. V praktické části bude vytvořený program seznamování s hrou na flétnu propojený s hudebními činnostmi ověřený v praxi v mateřské škole. Program bude zároveň vyhodnocen z hlediska rozvoje hudebních dovedností a hudebních schopností. Mojí snahou je, aby tento vytvořený program pomáhal především začínajícím učitelkám a dále učitelkám, které mají zájem se věnovat s dětmi hudebním činnostem v mateřských školách, ale neví, jak na to. Přála bych si, aby i díky tomuto programu děti předškolního věku získávaly kladný vztah k hudbě, a to i do budoucna.

2.2. Místo a čas realizace

Program jsem realizovala v mateřské škole Montessori Kampus, kde jsem měla možnost chodit už v průběhu roku na praxi a poté během on-line výuky na výpomoc místo učitelek v karanténě. S dětmi jsem intenzivně pracovala 8 týdnů-každý týden 1 lekce od 10. května 2021, kdy došlo k znovuotevření škol a trval do 28. června 2021.

Z věkově heterogenní třídy jsem poprosila paní učitelku, aby mi vybrala několik dětí, které nikdy nehrály na flétnu (protože ve školce každý pátek probíhá kroužek fléten), aby můj program byl opravdu zkoušen na dětech, které se mnou budou začínat úplně od začátku. Bylo vybráno 6 dětí různého věku. Šestiletý chlapec, tři pětileté holčičky, čtyřletý chlapec a tříletá holčička.

2.3. Metodika

V průběhu realizace činností a následné podrobné evaluace je využito metody pozorování, rozhovoru a analýzy edukačních materiálů.

Švaříček & Šedová (2007) popisují využití metody tímto způsobem:

Zúčastněné **pozorování** je jednou z nejsložitějších metod sběru dat ve výzkumu. Je dlouhodobé, systematické a reflexivní. Sleduje probíhající aktivity přímo v centru dění a jeho účelem není jenom samotné pozorování, ale i zprostředkování informací čtenáři. Jeho výhodami jsou například umožnění snadno pochopitelné informace, nebo možnost udělat si vlastní názor na situaci. K tomu pomáhají vlastní poznámky a reflexe, které by měly být součástí každého výzkumu.

Při **nepřímém pozorování** badatel není přímo přítomen v průběhu činnosti, ale sleduje záznam předešlých, které byly pořízeny za záměrem výzkumu. Může se uskutečňovat například pomocí videozáznamu.

Rozhovor je nejčastěji používanou metodou sběru dat ve výzkumech. Díky hloubkovému rozhovoru se mohou zkoumat členové určitého prostředí nebo specifické sociální skupiny s cílem pochopit jejich jednání při různých událostech. Prostřednictvím otázek může badatel porozumět pohledu jiných lidí, aniž by jejich pohled omezil výběrem otázek v dotazníku. Hloubkový rozhovor také umožňuje zachytit výpovědi a slova v jejich původní a přirozené podobě.

(Švaříček, Šedřová, 2007)

2.4. Příprava na realizaci:

Abych mohla realizovat program s výukou hry na flétnu, musela jsem si sestavit strukturu jednotlivých lekcí a přiřadit cíle, které budu během jednotlivých lekcí plnit. Snažila jsem se brát na zřetel metodu posloupnosti a postupovat od nejjednodušších činností po činnosti náročnější. Každá lekce bude obsahovat rituální pozdrav na přivítání, dechová a intonační cvičení a rytmizaci známých lidových říkadel.

Jednotlivé lekce:

1. Lekce

- V první lekci si ukážeme úplné začátky. Děti budou mít možnost poprvé držet flétnu, osahat si ji a seznámit se s ní. Budeme si říkat, na co se flétna dělí – tělo, hlava.
- Vytvořila jsem si pracovní list – omalovánku, kde si jednotlivé části flétny mohou vybarvit. (viz příloha 1)

- První lekce také zahrnuje hudební činnosti-co se dá s flétnou dělat, jak si s ní hrát, když ještě hrát neumím (hry s hlavicí).
- Jako motivace budou použité hudebně pohybové aktivity, rytmická, dechová a intonační cvičení.

2. Lekce

- V druhé lekci si vyzkoušíme rytmické ztvárňování jednoduchých říkadel, svého jména, nejprve vytleskávání zvlášť, později s nahrávkou podkladu rytmického doprovodu-rozvíjení schopnosti přizpůsobení se rytmu.
- Budeme opakovat cvičení s flétnou z první lekce a postupně se seznamovat se správným držením a dýcháním do flétny.
- Vyzkoušíme si pěvecký postoj při zpěvu/hře na flétnu a intonaci.

3. Lekce

- Třetí lekce se bude věnovat otázce: K čemu má flétna dírky?
- Využijeme zkušenosti z předchozí lekce, kdy jsme zkoušeli dýchání do flétny a upevníme si správné držení flétny.
- Seznámíme se s tónem h1-Haničkou
- Praktické dosavadní zkušenosti s flétnou propojíme se základy hudební nauky a notovou osnovou-kde leží Hanička? (Pro zpestření zařadíme pohybovou aktivitu, kdy si děti na zem natáhnou 5 švihadel vedle sebe jako linky notové osnovy a na zastavení hudby si stoupnou na Haničky linku-notová osnova)
- Rytmická a intonační cvičení na procvičení dosavadních dovedností

4. Lekce

- Čtvrtou lekci s dětmi věnujeme nácviku držení flétny-upevňování dosavadních znalostí a dovedností
- Tón h1 použijeme v písničce, aby bylo učení zábavnější-jako rytmický doprovod
- Osvojíme si správné dýchání do flétny, procvičíme rytmizaci a intonaci
- Zopakujeme základy hudební nauky-Kde leží Hanička v notové osnově?
- Seznámíme se s notou čtvrtovou a osminovou a jejich barvami.

5. Lekce

- Rytmizace vlastního jména, jednoduchých říkadel pomocí hudebního (rytmického) podkladu.
- Opakování tónu h1 a kombinace s vytleskáváním a Orffovými nástroji.
- Hudební nauka-délky not-nota čtvrtová, osminová a jejich barvy. Vytvořila jsem pracovní list na toto téma, kdy děti budou hledat noty schované mezi obrázky a zároveň tak procvičí zrakovou diferenciaci společně s figurou a pozadím.
- Dechová a intonační cvičení

6. Lekce

- Kdo zvládne zahrát a najít na notové osnově notu h1?
- Seznámíme se s notou a1-Adámkem
- Na notové osnově si ukážeme, kde leží Adámek
- Upevníme si návyky správného dýchání, správného postoje, správného držení flétny s notou h1
- Rytmizace jednoduchých říkadel, správný nádech a výdech, intonační cvičení
- Zahrajeme si pohybovou hru „najdi domeček...Adámka, Haničky“-notová osnova

7. Lekce

- Vytvořila jsem pracovní listy s doplňováním Haničky a Adámka do svých linek (domečků) společně s doplňováním na linku noty čtvrtové a osminové podle barev a říkanek.
- Notová osnova-Kde leží Hanička a kde Adámek? Na zemi pomocí švihadel.
- Opakování noty h1, a1.
- Vyzkoušíme kombinaci obou tónů v písničce, jejich střídání a procvičování
- Využijeme jednoduchá říkadla na jejich zapamatování
- Rytmizace, správné dýchání, intonační cvičení

8. Lekce

- Kombinace a1, h1 v písničkách a říkadlech

- Rozdělení dětí na 2 skupiny s obměnami-rytmická a melodická, melodická a melodická, rytmická a rytmická
- Co je to nota čtvrtřová, osminová? Čtení not z pracovních listů pomocí barev.
- Dopisování not do pracovního listu podle sluchu
- Dechová a intonační cvičení

Skladba jednotlivých lekcí

Důležitá byla pro mě i skladba jednotlivých lekcí. Snažila jsem se ji poskládat tak, aby děti jednotlivé lekce bavily, aby se v nich i časově orientovaly a aby byly pro děti přínosné.

- 1. Rituální pozdrav**-Bude zařazen vždy na úvod každé lekce. Svolávám děti pomocí rituálu k hudebním činnostem:

Pojďte děti všichni k nám, ať tu nikdo není sám

Volám všechny předškoláky, malé děti i zpěváky

Zaspíváme, zahrajeme, spolu si to užijeme.

Tak už pojdte děti k nám, písničky tu pro vás mám.

(Vlastní zdroj, autorský text)

- 2. Dechová cvičení s protažením** - Bude zařazeno vždy v každé lekci.

Zahřátí, motivace

Před dechovým cvičením jsem zvolila svižnější aktivity, po kterých se děti dokážou lépe soustředit na vnímání svého těla a dechu.

Hudebně pohybová rozcvička zároveň v dětech uvolní napětí, podpoří soustředění na další činnosti a usnadní tak práci učitelce. Hudebně pohybové aktivity se během lekce dají využít kdykoliv, když děti ztrácí pozornost a jeví známky únavy.

Dechové cvičení začíná především relaxační formou. Děti leží na zádech, s bedry opřenými o podložku a soustředí se na nádech, který jde nosem hluboko do břicha a ústy zpátky ven. Malé děti si mohou pomoci rukama, které si položí na břicho, a to se jim nafukuje jako balón.

(Ilustrační foto-vlastní zdroj)

Když děti zvládnou dýchat do břicha v leže, můžou si zkusit **sednout na židli**, kde se neopírají zády a opěrku, ale sedí na kraji židle. Důležité je mít narovnaná záda, tím pádem i zpevněné břišní svalstvo a pomocí pohybu rukou nahoru a dolů se nadechnou nosem do břicha a pomalu vydechují ústy. Pro zjednodušení mohou při výdechu používat hlásku „SSSS“

Nejnáročnější formou trénování správného dýchání, je určitě **forma ve stoje**, kdy děti stojí mírně rozkročmo (na šířku ramen) a soustředí se na svůj dech pomocí rukou, kterými si kontrolují nafukující břicho při nádechu a vyfouknutí při výdechu. Učitelka zároveň kontroluje, zda se dětem nezvedají ramena. Mohou si pomáhat slabikou „tů“ nebo „fů“.

3. Rytmická cvičení s českými říkadly a pořekadly Bude zařazeno vždy v každé lekci.

Rytmická cvičení budeme s dětmi provádět na českých lidových říkadlech a pořekadlech. Nejprve začneme s vytleskáváním jednoduchých rytmických útvarů-jako je jméno nebo dvoj/trojslabičná slova a po čase zapojíme i jednoduchá říkadla. Rytmus mohou děti vyťukávat i pomocí Orffových nástrojů, které jim budou kdykoliv během lekce k dispozici.

Dále s dětmi využijeme mých předpřipravených nahrávek z kláves, které jsou rytmicky jednoduché a sedí do jednoduchých dětských písniček. Děti budou do rytmu hrát na svůj vybraný rytmický nástroj.

V rámci rytmických cvičení využijí příležitosti seznámit děti s prvními hodnotami not (nota čtvrtě a osminová) a jejich relativní délkou.

4. Intonační cvičení Bude zařazeno vždy v každé lekci.

Intonační cvičení budeme provádět pomocí jednoduchých dětských lidových písní a nápěvků. Využijeme pár prvních veršů z písně, které budeme transponovat podle potřeby výš nebo níž.

5. Hra s flétnou, práce podle pracovních listů

Jednotlivé lekce jsou poskládané tak, aby dětem dávaly smysl a začínaly od úplně jednoduchých cvičení, které děti budou bavit a zároveň motivovat k dalším činnostem. Nejprve si zkusíme hrát s částmi flétny, aby děti poznaly, k čemu slouží a jak se s nimi zachází. Po osvojení si těchto základních poznatků, kdy děti budou vědět, jak flétna vypadá a z jakých částí se skládá, budeme pokračovat v učení prvních not.

Jako první notu, kterou děti budu učit, je nota h1. Je podle mě nejjednodušší na uchopení a tím pádem se děti mohou soustředit jen na ukazováček, zakrývající první přední díрку a palec, který pomáhá ukazováčkovi zezadu a flétnu přidržuje pod bradou, zatímco drží zadní díрку.

Druhá a poslední nota, kterou se s dětmi budu učit, bude nota a1. Je o něco složitější v tom, že děti musí rozložit pozornost mezi 3 své prsty, a přitom dávat pozor, aby správně držely flétnu ústech, foukaly do ní vhodnou intenzitou a hlídaly si tón, který z ní vychází.

Obě noty budou mít své „představitel“ - Haničku a Adámka. Ty dětem ukážu na pracovním listě, kde si je budou moci vybarvit. Základním poznávacím znamením bude mašle a knír. Hanička má mašli, Adámek knír. Oba budou znázorňováni na lince, na které ve skutečnosti leží v notové osnově.

Moje lekce jsou zaměřené na možnosti propojování hudebních činností s hrou na flétnu, proto se s dětmi učím jen dvě noty. Jde pouze o základní seznámení s notovou osnovou a notami v hravé formě, tak, aby to děti bavilo a získaly o hudbu zájem.

6. Opakování

Opakování není nikdy dost a děti mají opakování moc rády. Informace jim pak dávají nový rozměr, ukládají si je lépe a hlouběji do paměti a celý proces učení je pak smysluplnější a trvalejší.

Budu se s dětmi snažit opakovat co nejvíce, protože v předškolním věku nemá smysl vytvářet program kvantitativně, ale kvalitativně. Čím více toho budu mít prostor zopakovat, tím více si toho děti zapamatují.

7. Hudebně pohybové aktivity

Při hudebně pohybových aktivitách budu vždy na začátku lekce klást důraz na správné držení těla a uvolňovací cviky (stát rovně jako flétna...).

Za doprovodu hudby si zahrajeme různé pohybové hry, budeme střídat běh, chůzi a poskoky, hru na tělo a hudebně vyjadřovací prostředky pomocí pohybu. Díky naslouchání si děti mohou vžít do rytmu hudby a napodobovat jí tancem, pohybově ztvárňovat písně a učit se jednoduché dětské lidové písně spojené s tradičními tanečními prvky.

8. Rozloučení

S písničkou se rozloučíme,

Chvilku si zadovádíme,

Nové věci umíme,

Vyčerpáním funíme.

(Vlastní zdroj, autorský text)

2.6. Realizace

1.1. 1. Lekce

- Pracovní list – omalovánka, kde si děti jednotlivé části flétny mohou vybarvit. (viz příloha 1)

Rituální pozdrav (viz str. 5- skladba jednotlivých lekcí)

Pojďte děti všichni k nám, ať tu nikdo není sám

Volám všechny předškoláky, malé děti i zpěváky

Zapíváme, zahrajeme, spolu si to užijeme.

Tak už pojďte děti k nám, písničky tu pro vás mám.

(Vlastní zdroj, autorský text)

Seznámení s flétnou

„Milé děti, jsem moc ráda, že jsme tu dnes spolu a já vám můžu ukázat úplně nový hudební nástroj, se kterým si budeme hrát. Mám ho tu schovaný pod dekou. Seznámíme se s ním, a až ho lépe poznáme, můžeme si na něj i zahrát. Napadá vás, jaký by to mohl být nástroj?“

Děti hádají

„Napovím vám, je to nástroj dechový, to znamená, že se do něj musí dýchat, aby začal hrát.“

Když děti neuhodnou ani po nápovědě, vyndám flétnu z pod deky a pomalu ji budu vytahovat z obalu.

„Toto je flétna. Je to hudební nástroj, který je hodně křehký a je potřeba se k němu chovat hezky, aby nám pěkně hrál. Můžeme ji hladit (*podám flétnu směrem k dětem a nechám je pohladit si ji*), můžeme do ní ťukat pomocí nehtů, které máme na rukách a můžeme i prsty zakrývat dírky, které má ona na svém těle. Dokážete schovat všechny dírky jednotlivými prsty?“

„Flétna se dá rozdělit na více částí. (*Rozdělím flétnu na hlavu a tělo*). Toto je hlava, s tou se dají dělat kouzla a různé hry. Toto je tělo, s tím se dají hrát písničky, které máte rádi a taky umí svolávat děti, když je potřeba říct si něco důležitého.“

Dechové cvičení s protažením

„Abychom mohli správně pracovat s flétnou, je potřeba se prvně protáhnout a prodýchat, aby se nám lépe pracovalo. Jako první se pokusíme stoupnout si rovně jako flétna.“

„Flétnou proudí vzduch nahoru a dolů, to samé zkusíme s naším tělem. Nadechneme se pusinkou, nafoukne se nám břicho, které si budeme hladit a postupně vydechneme a vyfoukne břicho. Ramena držíme dole, nezvedáme je, flétna taky vyfukuje svůj vzduch do prázdných bříšek (dírek).“

Zbytek dechových a protahovacích cvičení viz str. 29.

Seznamování s částmi flétny

1. Déšť

Flétnu si děti položí na zem a za pomoci nehtů budou jemně ťukat do těla flétny. Zatímco napodobují zvuk deště, začnu zpívat písničku „Prší, prší“ a pokud jí děti budou znát, postupně se přidají. Tuto píseň využijeme zároveň jako hlasové cvičení na rozezpívání. Budu ji transponovat od nižších tónin do vyšších. Přitom ale nanejvýš o 5-6 půltónů.

„Zkusíme si zahrát na déšť? Víte, jak zní, když z nebe padají kapky deště a dopadají na zem? Opatrně položte flétnu na zem, sedněte si k ní a zkuste do ní jemně ťukat prsty. Můžeme přidávat a ubírat na intenzitě podle toho, jak silný déšť chceme napodobit.“

2. Ptáček

Děti drží hlavici flétny oběma rukama, zbytek flétny zatím nechají ležet na stole/na koberci. Foukají do štěrbin. Podle intenzity foukání se vyvíjí zvuk, který vychází z flétny. „Děti, zkuste si chytout jenom hlavici flétny a maličko do ní foukněte. Co vám zvuk připomíná, když se připojí i ostatní kamarádi?“

1. Sova

Hlavice děti drží levou rukou, pravou dlaní zakrývají otvor dole a foukají do štěrbin.

„Teď jsme pískali jako ptáčci, znáte nějaké druhy ptáků? Jednoho z nich si teď zkusíme napodobit. Napovím vám. Létá hlavně v noci, má jemné peří a velké oči!“

2. Siréna

Hlavici uchopí děti levou rukou, pravou použijí na zakrývání otvoru ve spodu a přerušovaně ho pouští a zakrývají tak, aby vznikl zvuk podobný siréně.

„Už jste někdy slyšely houkat majáky? Třeba když jedou policisté autem, majáky jim blikají a vydávají takový pištivý zvuk. Kdo další může mít majáky na autech?“

3. Indián

Je principem podobný siréně, akorát v mnohem kratších intervalech.

„Když zvuk ze sirény zrychlíte, něco mi to připomíná. Přijdete na to, co by to mohlo být za zvuk? ....Víte, kdo jsou to indiáni? Jak vypadají a co nosí na sobě?“

Pracovní list-omalovánka

Viz příloha č.1

Rozloučení

S písničkou se rozloučíme,

Chvilku si zadovádíme,

Nové věci umíme,

Vyčerpáním funíme.

(Vlastní zdroj, autorský text)

Reflexe

Děti se už při vybírání ve třídě ptaly, co se bude dít, kam jdou a proč tam jdou, paní učitelka jim vše vysvětlila, aby měly možnost volby, zda se chtějí programu zúčastnit nebo ne. Tím pádem mi nevyšlo překvapení s flétnou, kterou jsem jim chtěla představit a nechat je hádat, s jakým nástrojem se budeme seznamovat. To ale nakonec vůbec nevadilo, protože jsem měla ve skupince dětí pouze ty, které chtěly jít a byly nadšené do hudebních aktivit. Nechala jsem děti vytáhnout si každého svou flétnu z pod deky, aby byly samy překvapené, jakou si zrovna oni vytáhnou. Hned, co ji držely v ruce, na ni chtěly začít hrát, což jsem očekávala. Vysvětlila jsem jim, že se nejprve musíme seznámit a ukázat si, co se dá s flétnou dělat, když hrát ještě neumíme. Po chvilce povídání o flétně jsme chtěli začít hrát připravené aktivity, ale bylo potřeba se protáhnout a prodýchat, proto jsem dětem vysvětlila, že aby se nám lépe pracovalo s flétnou, je potřeba udělat pár dechových a protahovacích cvičení a ony nadšeně souhlasily. Po protažení a prodýchání jsme udělali pár cvičení s flétnou a následoval obrázek flétny, který si děti mohly vybarvit. Jednu pětiletou holčičku ale napadlo, že by si flétnu chtěla nakreslit sama podle sebe, tak velkou a barevnou, jako ona by chtěla a ostatní děti se přidaly. Můj plán s pracovním listem tedy sice nevyšel úplně podle plánu, ale o to hezčí a zapálenější byla reakce dětí. Nakonec samotné kreslení flétny zabralo asi 20 minut, takže byl program o dost delší, než jsem si představovala, ale děti dělaly vše s vlastním zájmem a nadšením, že mi to vůbec nevadilo. Svoje obrázky fléten si schovaly do skříněk a vzaly domů. Na úplný konec jsme si zazpívali pár písniček na přání dětí, které si samy vybraly. (Já jsem z kutné hory, Tři čuníci, Já jsem muzikant, Krávy, krásy...) Když jsem odcházela, děti se ptaly, jestli přijdu do školky i další den, že by už chtěly zkusit na flétnu i hrát.

1.2. 2. Lekce

Rituální pozdrav (viz str. 5- skladba jednotlivých lekcí)

Pojďte děti všichni k nám, ať tu nikdo není sám

Volám všechny předškoláky, malé děti i zpěváky

Zazpíváme, zahrajeme, spolu si to užijeme.

Tak už pojďte děti k nám, písničky tu pro vás mám.

Dechové cvičení s protažením

Kdo chce umět dobře hrát na flétnu, musí bezpochyby umět i správně dýchat. Při hraní na zobcovou flétnu se provádí nádech polootevřenými ústy.

Nácvik správného dýchání: Nádech nosem-zadržení dechu-dlouhý výdech.

„Minule jsme se děti krásně protáhli a prodýchali. Jsem ráda, že jsme si to ukázali a teď už to znáte. Dnes se nám to totiž bude obzvlášť hodit. Zkusíme si to zopakovat. Stoupněte si na obě nohy, zapusťte je do země jako kořeny od stromů a položte si ruce na břicho. Nádech nosem, cítíte, jak se břicho nafukuje? A pomalý výdech pusinkou“

Protažení: „Když teď stojíme nohama pevně na zemi jako ty stromy, které mají kořeny hluboko pod zemí, zkusíme z našich rukou udělat korunu, která vlaje ve větru. Nakloníme se na jednu stranu, na druhou, dopředu před sebe, pootočíme se na obě strany s rukama v bok. Zkusíme si chytnout hlavu a protáhneme krk, na jednu, druhou stranu. Ruce proklepeme jako větvičky stromů a zkusíme je natáhnout nejvýš, jak dokážeme. Natáhneme se pro to nejvyšší jablíčko na nejvyšší větvi. Dosáhnete na něj? Zkuste ho utrhnout. Jak vám voní? Jakou má barvu? Bude sladké nebo kyselé?“

Zbytek dechových a protahovacích cvičení viz str. 6.

Opakování

Seznamování s částmi flétny z předchozí lekce, viz str. 34

Opakování z předchozí lekce použijí zároveň jako motivaci k tomu, naučit děti zase něco nového. Flétnu si zkusíme složit dohromady, už nebudeme používat v rozloženém stavu.

Správné držení flétny

Držení flétny má několik zásad, které jsou úzce spojeny se správným dýcháním a je potřeba je dodržovat, aby dech fungoval tak jak má a nedocházelo k učení nesprávných návyků, které se poté složitě odnaučují.

Zobec si děti položí na bradu a dvěma prsty na levé ruce chytí hlavu flétny přibližně v polovině. Dvěma prsty na pravé ruce chytí nejspodnější část flétny-těsně nad spodním otvorem-koleno.

„Milé děti, ukážeme si, jak se má správně držet taková flétna. Nebudeme si ji plést s lízátkem nebo dudlíkem, necucá se. Opírá se o dolní ret a vrchní jenom přiložíme, jak kdybychom ji chtěli dát pusinku.“

„Levou rukou si chytíme flétnu nahoře, pravou dole. Při hraní stojíme uvolněně, mírně rozkročení přibližně na šířku ramen. Hlavu nezakláníme ani neskláníme dopředu, ramena necháme uvolněná a nezvedáme je. Lokty mírně od těla. Pokud budete chtít u hraní sedět, můžete se posadit na podložku do tureckého sedu. Kdo z vás by zvládl klečet, může vyzkoušet, jak mu to bude příjemnější!“

Když zvládnou děti držet flétnu tímto způsobem, posuneme se dál a zkusíme dýchat do flétny. Nádech, výdech. „Jak, milé děti, zní tón, když se z flétny nadechujeme? Je tam nějaký rozdíl, když se do flétny nadechneme a když vydechneme? Je nám příjemný zvuk, když do flétny zapískáme ze všech sil? Kolik do flétny musíme fouknout, aby nám vyšel jemný tón?“

Rytmizace

Začneme jednoduchým vytleskáváním svého jména. Budeme postupovat po směru hodinových ručiček a každý vyzkouší vytleskat své jméno. Další krok je vytleskat jméno kamaráda, popřípadě jeho zdrobněliny nebo jiného tvaru.

Když toto děti zvládnou, položí před ně košík s rytmickými nástroji a oni si vyberou ten, se kterým budou chtít doprovázet písničky, které budeme zpívat.

Začneme písničkou „Prší, prší“, kterou znají děti z předchozí lekce. Zároveň se pomocí ní rozezpíváme transponováním jí výš, níž.

Dále budu volit dětské písničky, které si děti zvolí samy, abych jim dala prostor pro svou volbu a vlastní rozhodnutí. Doprovázet je budu na klávesy.

Když zvládnou děti vytleskávat i své oblíbené písničky, vyzkoušíme poslední, nejtěžší variantu. Využiji funkce metronomu na klávesách a pustím ho ve snesitelném tempu, kterému děti budou bez problému stíhat. Zkusíme do tohoto tempa zazpívat písničku „Prší, prší“, protože už ji jistě budou dobře znát a je rytmicky velmi jednoduchá. Cílem je rozvíjet schopnost přizpůsobit se rytmu.

Rozloučení

S písničkou se rozloučíme,

Chvilku si zadovádíme,

Nové věci umíme,

Vyčerpáním funíme.

(Vlastní zdroj, autorský text)

Reflexe

Když jsme se s dětmi sešli ve vedlejší, prázdné třídě, začali jsme si povídat o předchozí lekci, co jsme dělali, co jsme se naučili. Jedna pětiletá holčička prohlásila, že je ale potřeba se prvně protáhnout a prodýchat předtím, než začneme na flétnu zase hrát. Šli jsme se tedy protáhnout, ona byla hlavním aktérem, kdo vedl děti při upravování prostoru ve třídě na pohybovou chvilku.

Po protažení jsme se vrátili zpět do kroužku s flétnami a začali jsme opakovat cvičení z předchozí lekce. Děti už si většinu z nich pamatovaly, takže je spontánně pojmenovávaly, přeskakovaly a užívaly si to. U správného držení měla problém jenom tříletá holčička, která měla tendence neustále strkat flétnu do pusy „celou“ a otáčela ji v puse, nedokázala ji držet v klidu stejně jako ostatní děti. Což ale nebyl zas takový problém, protože jí s tím starší holčičky (pětileté) pomáhaly. Po skončení všech cvičení a odříkání básničky na rozloučení, se dětem končit nechtělo. Chtěly si ještě alespoň zazpívat a zapískat do rytmu hudby, proto jsme ještě zazpívali pár písniček, děti si zahrály na flétnu do rytmu hudby a bylo to krásné ukončení druhé lekce.

1.3. 3. Lekce

Rituální pozdrav (viz str. 5- skladba jednotlivých lekcí)

Pojďte děti všichni k nám, ať tu nikdo není sám

Volám všechny předškoláky, malé děti i zpěváky

Zazpíváme, zahrajeme, spolu si to užijeme.

Tak už pojďte děti k nám, písničky tu pro vás mám. (Vlastní zdroj, autorský text)

Dechové cvičení s protažením

„Kamarádi, pamatujete si, co je vždy důležité udělat před tím, než začneme zpívat a hrát na flétnu?“

Děti odpovídají své tipy.

„Ano, je to protažení. Kdo z vás si pamatuje, jak jsme se naposledy protahovali? Jaké části těla jsme zapojovali? Zkusí to někdo ukázat?“

Děti zkoušejí.

„Vidím, že jste si toho z minula zapamatovali opravdu hodně, mám velikou radost, tak nám to protažení půjde úplně samo.“

Zbytek dechových a protahovacích cvičení po vzoru předchozích lekcí.

Správné držení flétny

Po vzoru předchozí lekce, upevňování návyků a vyjasňování si nejasností.

K čemu má flétna dírky?

„Když jsem tu s vámi byla poprvé, milé děti, prohlíželi jsme si flétnu a zkoušeli jsme zakrývat různé dírky, pamatujete si?“

Děti odpovídají

„Dnes vám ukážu, k čemu jsou dírky na flétně dobré. Pozorně poslouchejte“

Zahraju na flétnu písničku „Prší, prší“, kterou už dobře znají a vím, že ji podle melodie poznají.

„Vidíte? Díky dírkám v těle flétny se dají zahrát různé písničky. Podle toho, kolik dírek zakryjeme, takový nám vznikne tón. Co myslíte, zvládneme se spolu dnes naučit první tón?“

Seznámení s notou h-Haničkou

Každý tón má svůj notový zápis. „I když se může zdát, že tóny pouze slyšíme, můžeme je i nakreslit. První nota se jmenuje h. Budeme jí říkat Hanička, aby se vám to lépe pamatovalo. Hanička, stejně jako všechny ostatní noty, má svůj domeček. Bydlí na notové osnově.“

Ukážu dětem na papíře notovou osnovu s celou notou h, která má přikreslenou mašli, aby děti snáz poznaly, že se jedná o Haničku. (viz příloha č.2.)

„Dokáže z vás někdo spočítat, na kolikáté lince Hanička sedí? Budeme počítat od spodu.“

K notě h se naučíme jednoduchou říkanku, kterou si později zahrajeme a využijeme k rytimizaci:

*Támhle vidím Haničku,
skládá si svou básničku,
sedí si na třetí lince
od ledna až do prosince*

(Vlastní zdroj, autorský text)

Pohybová aktivita

Na zem položím 5 švihadel vedle sebe připomínajících notovou osnovu. Přes rádio pustím dětem hudbu. Principem si zahrajeme hru na sochy, s jediným rozdílem-na zastavení písničky musí doběhnout stoupnout si na 3. linku za Haničkou. Při puštěné hudbě ale notovou osnovu obcházejí, tančí, nedotýkají se žádné z linek ani mezer mezi nimi. Prvních pár kol na 3. lince bude Haničky obrázek. Když si už děti budou jisté polohou noty h v notové osnově, Haničku odeberu a zkusíme si hru zahrát naostro bez dopomoci obrázku Haničky.

Nota h-Hanička

Vytvořím pro děti pracovní list, na kterém budou dvě zakroužkované dírky. Obě nejvrchnější. Jedna zepředu, druhá zezadu. Nechám dětem prostor, aby si zkusily flétnu chytit podle obrázku, který jim ukazuju. (Příloha č.3)

„Teď pro vás, děti, mám obrovsky těžký úkol. Vidíte tady zadání, jak se má správně držet nota h na flétně, pokud ji chceme zahrát. Dám vám chvílku času, pozorně si prohlédněte papír s flétnou a jejími dírkami a zkuste podle toho zakrýt dírky, které jsou potřeba, aby nám vzniknul tón h.“

Nechám dětem chvílku prostoru, aby si vyzkoušely do flétny foukat se zakrytými dírkami podle sebe.

Když si děti jsou jistější a já jim dopomůžu k tomu, aby flétnu držely správně, vyzkoušíme pískat do rytmu říkanky o Haničce. Několikrát zopakujeme, nešetřím chválou a snažím se děti povzbuzovat, aby měly chuť se dále učit.

Rozloučení

S písničkou se rozloučíme,

Chvilku si zadovádíme,

Nové věci umíme,

Vyčerpáním funíme.

(Vlastní zdroj, autorský text)

REFLEXE

Při přivítání si už některé děti pamatovaly útržky z našeho zdravícího rituálu, což mě moc těšilo. Dechové a protahovací cvičení chtěly děti zkusit samy, takže jsem u nich jen stála a pozorovala. Občas doplnila a doptávala se, k čemu jsou jednotlivé cviky. Pohotově odpovídaly.

Pojem notová osnova si děti zapamatovaly rychleji, než jsem očekávala. Bylo to pravděpodobně díky tomu, že jsem ho několikrát zopakovala a ukazovala přitom na obrázky. (Příloha č.6) Básničku o Haničce jsem dětem zarecitovala jednou, podruhé už se postupně přidávaly. Pohybová hra měla velký úspěch a hodně pomohla k uložení do paměti dětí, kde leží nota h1.

Držení flétny při hraní noty h1 bylo zpočátku problematické zejména pro malou, tříletou holčičku. Ta si strkala do úst velkou část hlavice a samotný tón jí nehrál tak, jak by si představovala. Přestože jsem jí flétnu v ústech pravidelně rovnala, po chvíli se tam strčila zase mnohem větší část. Prsty na otvorech flétny udržela také vždy jen chvíli, pak se přestala soustředit a raději pískala do rytmu bez držení konkrétních otvorů ve flétně. Pochopila jsem, že samotné učení na flétnu je pro ni dost složité.

1.4.4. Lekce

Rituální pozdrav (viz str. 5- skladba jednotlivých lekcí)

Pojďte děti všichni k nám, ať tu nikdo není sám

Volám všechny předškoláky, malé děti i zpěváky

Zaspíváme, zahrajeme, spolu si to užijeme.

Tak už pojďte děti k nám, písničky tu pro vás mám.

Dechové cvičení s protažením

„Dobrý den, děti. Pamatujete si, co jsme dělali minule?“

Děti odpovídají

„Ano, poprvé jsme si ukázali první tón-tón h-Haničku a moc vám to šlo. Chcete si s ní dnes ještě zahrát?“

Děti odpovídají

„Výborně, tak si dnes zase zahrajeme s Haničkou a ukážeme si i něco nového, těšíte se? Prvně ale, než začneme, je potřeba něco udělat, vzpomenete si, bez čeho nemůžeme začít zpívat a hrát na flétnu?“

Až děti uhádnou, že je to prodýchání a protažení, začneme se protahovat a dýchat podle vzoru předchozích lekcí a str.6.

Práce bránice: S našpuhlenými ústy vytvoříme hlásku „Š“ a napodobujeme vlak, který právě projíždí, s rukama na bříšku a nádechem až hluboko do nohou. To samé opakujeme s hláskou „S“.

Nota h-Hanička

Dětem opět ukážu pracovní list z předchozí lekce, kde je nakreslená flétna se zakroužkovanými otvory, které mají děti zakrýt. Nechám jim opět chvíli prostoru, aby se zorientovaly a dopomůžu jim ke správnému držení.

Až budou mít všichni správně chycenou flétnu, zkusíme hrát do rytmu říkanky o Haničce. Několikrát zopakujeme, nejprve pomalu po jednotlivých verších a postupně přidáváme, abychom říkanku zahráli celou.

Zahrajeme si písničku „Prší, prší“ s tónem h. Děti hrají do rytmu hudby. V případě zájmu přidáme i jiné písničky na přání dětí.

Na oživení zahrajeme hru se švihadly, které položíme na zem tak, aby připomínaly notovou osnovu. Pustíme hudbu a děti tančí. Na zastavení hudby děti musí doběhnout na 3. linku, k Haničce.

Nota čtvrtová a osminová

Každá nota bude mít svou barvu. Nota osminová má červenou barvu, nota čtvrtová má barvu modrou. To bude pro děti jejich hlavní poznávací znamení. (Příloha č. 4)

Znárodnout se nebudou na notové osnově, ale pouze na jedné lince. S dětmi jim budeme říkat „TYTY“ a TÁTÁ“. Nota osminová bude představovat malé děti, které cupitají za svými rodiči. Ti jdou ale pomalým krokem, mají dlouhé nohy, takže udělají méně kroků než děti. Proto označení „tátá“.

Když děti poznají notu čtvrtovou a osminovou, vrhneme se na písničky. Využijeme jednoduchých dětských lidových písní, které dobře znají. (Příloha č.5)

Nakonec si písničky zahrajeme i s notou h. Děti budou hrát do rytmu písní, které jsme předtím vytleskávali. Pokud děti projeví zájem, písně si i zazpíváme. (Příloha č. 5)

Rozloučení

S písničkou se rozloučíme,

Chvilku si zadovádíme,

Nové věci umíme,

Vyčerpáním funíme.

(vlastní zdroj, autorský text)

Reflexe

Ponaučená z předchozího dne, jsem ráno do třídy nevcházela, abych nevzbudila rozruch ve třídě a poprosila jsem paní učitelku, aby mi „moje“ děti na flétnu poslala dozadu.

To se povedlo, ale bohužel, některé děti z mé flétnové skupinky byly nemocné, takže jsme zůstali ve pětičlenné sestavě-já a čtyři děti. Šestiletý chlapec, pětiletá holčička, čtyřletý chlapec a tříletá holčička. Ta ale už od samého rána nevypadala dobře, měla lesklé oči, horké čelo a ve třídě (podle paní učitelky) už od příchodu v 7:30 polehávala. Byla jsem tedy nucena ji poslat zpět do třídy a paní učitelka zavolala domů, aby si ji odvezli. Zůstali jsme tedy pouze ve čtyřech. Pracovalo se mi skvěle, děti byly pozorné, zajímaly se a vše, co jsme dělali v přechodí lekci, si pamatovaly. Samy přišly s iniciativou,

že by na flétnu chtěly hrát i jiné písničky, než jsem měla připravené, takže jsem sedla za klavír a začala hrát. Oni do toho, s tónem h na flétně, začaly hrát do rytmu hudby. Celá lekce se nesla ve velmi příjemné atmosféře. Na konci lekce jsem jim rozdala pracovní listy (příloha č. 8 a 9), které si děti s radostí rozebraly a chtěly si je hned vybarvit, což zabralo dalších přibližně 15 minut.

1.5. 5.Lekce

Rituální pozdrav (viz str. 5- skladba jednotlivých lekcí)

Pojďte děti všichni k nám, ať tu nikdo není sám

Volám všechny předškoláky, malé děti i zpěváky

Zazpíváme, zahrajeme, spolu si to užijeme.

Tak už pojďte děti k nám, písničky tu pro vás mám.

Dechové cvičení s protažením a intonací

Dobré ráno děti, všichni už jistě víte, co nás dnes bude čekat, proto se vás zeptám hned na začátku. Co je dobré před tím vším, čemu se budeme věnovat, udělat?

(Děti odpovídají, že rozdýchat, rozezpívat, rozcvičit)

Následuje rozcvička, ve které snažím, aby si vedly samy děti, já cvičím s nimi, dopomáhám jim a v případě nejistoty doplňuji cviky a pouštím relaxační hudbu na prodýchání.

Po protažení a prodýchání sednu za klavír a začnu hrát jednu z písni, kterou jsme se učili v předchozí lekci a která je zaujala nejvíce. Děti se postupně připojují, já na konci transponuji výš a níž, postupně a zábavnou formou se tak rozezpíváme.

Rytmizace vlastního jména

Sedneme si do kroužku, já začnu. Vytleskávám do rytmu „Já jsem Míša, jak se jmenuješ ty?“

Děti postupně opakují svá jména a ptají se dalšího kamaráda, který je na řadě, na jméno. Rytmizujeme zároveň i věty, které používáme v běžné řeči a které navrhuje děti.

Opakování

Nota h-Hanička, zopakujeme si básničku o Haničce, zároveň si s Haničkou zahrajeme i písničky, které jsou v příloze 6. Kdo bude chtít, může si vzít rytmické nástroje a doplňovat flétny např. bubínkem, trianglem a podobnými.

Hudební nauka

Délky not-nota čtvrtová, osminová v různých barvách. Vytvořila jsem pracovní list na toto téma, kdy děti budou hledat noty schované mezi obrázky a zároveň tak procvičí zrakovou diferenciaci společně s figurou a pozadím. (viz příloha č. 8.)

Rozloučení

S písničkou se rozloučíme,

Chvilku si zadovádíme,

Nové věci umíme,

Vyčerpáním funíme.

(vlastní zdroj, autorský text)

Reflexe

Po pěti lekcích si už děti pamatovaly celý přivítací pozdrav, to mě mile překvapilo, když ho celý odříkaly samy bez mé dopomoci. Samy od sebe se hned po něm zvedly a začaly skákat, běhat a cvičit na rozehrátí těla. Společně s nimi jsem se po rozehrátí protáhla, prodýchala a rozezpívala se na písničku „Prší, prší“.

Opakování s Haničkou šlo dětem skvěle, akorát malá tříletá holčička byla poměrně nešťastná, že ji flétna místo hraní „píská“ nebo podle jejích slov „hraje jinak“ a tak si ji po chvilce vyměnila za bubínek, se kterým byla spokojenější a hrála společně s námi. Podle mého očekávání, většinu cvičení, držení flétny a postoj při hraní si nejlépe pamatovaly tři pětileté holčičky společně s šestiletým chlapcem. Čtyřletý chlapec a tříletá holčička měly občas problém s držetím dírky na Haničce a ztrácely pozornost mnohem dříve než ti starší.

Hledání not v pozadí (obr. příloha č.8) bylo pro děti mnohem jednodušší, než jsem myslela, celý proces trval pár vteřin, příště bych list vytvořila černobílý a noty do něj doplnila v černé barvě, aby nehledaly noty podle barev, ale podle jejich tvarů.

1.6. 6.Lekce

Rituální pozdrav (viz str. 5- skladba jednotlivých lekcí)

Pojďte děti všichni k nám, ať tu nikdo není sám

Volám všechny předškoláky, malé děti i zpěváky

Zazpíváme, zahrajeme, spolu si to užijeme.

Tak už pojďte děti k nám, písničky tu pro vás mám.

Dechové cvičení s protažením a intonací

„Děti, jsem moc ráda, že jsme tu spolu a že můžeme pokračovat v našem hudebním programu. Všichni jistě víte, čím vždy začínáme, že?“

Děti odpovídají: „Protažením a prodýcháním“

Začnu tedy protřepáním celého těla, které mají děti zpravidla nejraději. Plácají se přitom a pleskají po celém těle, skáčou a vybíjí ze sebe přebytečnou energii a napětí, které by nás mohla rušit při relaxaci. Po protřepání a vyskákání se se začneme protahovat. Od hlavy, přes ramena, ruce, trup a nohy. Lehneme si na zem a dýcháme do břicha. Pouštím relaxační hudbu na uvolnění.

Kdo zvládne zahrát a najít na notové osnově notu h1?

„Děti, minule jsme si opakovaly tón, který se jmenoval...“

Ukážu jim obrázek Haničky a děti odpovídají.

Zopakujeme si hraní na flétnu do rytmu básničky o Haničce.

„Správně, Haničky. Nemyslíte si, že je jí v tom domečku z notové osnovy trochu smutno, když je tam pořád tam sama?“

Děti odpovídají

„Tak se zkusíme naučit další notu, přidáme jí kamaráda, aby byli v domečku dva. Ve dvou se to přece vždy lépe táhne, ne?“

Začnu básničkou o Adámkovi.

Adam vezme koloběžku,

Dojede s ní až na Sněžku.

Pod Haničkou odpočívá,

Nahoru se na ni dívá.

(Autorský text, vlastní zdroj)

„Už víte, děti, jak se jmenuje druhá nota?“

„Dokážete na notové osnově ukázat, kde leží podle básničky, kterou jsem vám právě řekla?“

Případně zopakují a společně si notu a ukážeme. (Příloha č. 9)

Nota a-Adámek

„Teď, když už víme, jak se jmenuje další nota na notové osnově a víme, kde se na ní nachází. Chcete vědět, jak se hraje?“

Děti odpovídají

„Ukážu vám papír s nápovědou, zvládnete Adámka chytit podle předlohy?“ (Příloha č. 10)

Notu a si zkusíme chytit, kdo nezvládne podle předlohy, dopomůžu mu a nastavím prsty správně tak, jak mají být.

Zkusíme si vytleskat básničku o Adamovi.

Jakmile si budou děti jistější, zkusíme jí zahrát na flétnu podle rytmu. Několikrát zopakujeme. Po několika zopakování zkusíme zahrát písničky z přílohy 6 na notu a.

Pohybová hra

Začne hrát hudba, děti tancují. Já mezi nimi natáhnu 5 švihadel vedle sebe tak, aby připomínaly notovou osnovu. Když zastavím hudbu, řeknu, ke komu do domečku mají doběhnout.

Pracovní list

Nakonec dětem rozdám pracovní listy (přílohu č. 10), aby si mohly Adámka vykreslit, dokreslit podle svých představ tak, aby se jim líbil.

Rozloučení

S písničkou se rozloučíme,

Chvilku si zadovádíme,

Nové věci umíme,

Vyčerpáním funíme.

(vlastní zdroj, autorský text)

Reflexe

Notu h1 už děti poznávají bez problémů. Bez problémů ji také dokážou zahrát, až na tříletou holčičku (ta má občas problém chytit a správně držet v ústech-má tendence do nich strkat celou hlavici).

Při odříkání básničky o Adámkovi jsem dětem položila otázku, zda podle básničky dokážou uhádnout, kde leží nota a1. Ukazovaly na linku s notou g. Vysvětlila jsem jim, že noty mohou ležet i v mezerách, že toto je přímo příklad našeho Adámka. Ten nemá svoji linku, bydlí mezi nimi, pod linkou Haničky.

S držením Adámka začaly první mírné komplikace, kdy všechny děti začaly hrát na flétny a nikdo nedržel tón správně tak, jak má. Po upozornění, že do flétny budeme foukat, až se naučíme ji správně držet, děti hrát přestaly a zase se soustředily. Po ukázce flétny se dvěma zakroužkovanými dírkami se podařilo správně chytout Adámka všem třem čtyřletým holčičkám a šestiletému chlapci. Tříletá holčička a čtyřletý chlapec zakrývali pouze první díрку (notu h) dvěma prsty a bylo pro ně velice složité prsty rozložit, každý na jednu díрку. Když jsem jim prsty rozložila tak, jak mají být, prvních pár vteřin pro ně nebyl problém to udržet. Po chvilce ale notu a1 pustily a držely zpět jenom Haničku.

Hraní do rytmu básničky o Adamovi starším dětem nedělalo problém, mladší sice do rytmu zvládly hrát, ale většinou s nesprávnými tóny.

Pohybová hra se švihadly děti moc bavila. Po prvním zastavením hudby si a pokynu, že si mají stoupnout na Adámkovo místo, si stouply na linku g1. Opět jsem jim vysvětlila, že Adámek nemá svoji linku a leží v mezeře, že to zkusíme ještě jednou. Po tomto upozornění si všechny děti stouply na druhé zastavení správně do linky. S notou h už nemá nikdo problém-zahrát ji, poznat ji, najít ji na notové osnově. Adámek občas dělá dětem problémy.

Dokreslování Adámka děti moc bavilo, každý si ho vybarvil podle sebe a každý byl úplně jiný. Jeden měl dokreslené tělo, jiné klobouk, třetí vousy... Vybarvování noty a bylo krásné završení šesté lekce.

1.7. 7.Lekce

Rituální pozdrav (viz str. 5- skladba jednotlivých lekcí)

Pojďte děti všichni k nám, ať tu nikdo není sám

Volám všechny předškoláky, malé děti i zpěváky

Zazpíváme, zahrajeme, spolu si to užijeme.

Tak už pojďte děti k nám, písničky tu pro vás mám. (Vlastní zdroj, autorský text)

Dechová a protahovací cvičení

Po vzoru předchozích lekcí. Nejprve se vyskáčeme, potom uklidníme dech, prodýcháme až do břicha, zahoukáme jako vlak, procvičíme bránici na „ššš“ a „sss“. Intonační cvičení využijeme jako rozezpívání na písničku „Prší, prší“.

Opakování pohybové hry

Začne hrát hudba, děti tancují. Já mezi nimi natáhnu 5 švihadel vedle sebe tak, aby připomínaly notovou osnovu. Když zastavím hudbu, řeknu, ke komu do domečku mají doběhnout.

Pracovní listy

Viz příloha 6,7,11

Dětem rozdám pracovní listy, na kterých jsou nakreslené noty čtvrtové, osminové, ale taky notová osnova s notou h1 a a1. Z těch děti budou mít za úkol udělat Haničku nebo Adámka podle toho, na jaké lince se nachází. (příloha č.11)

Noty čtvrtové a osminové budou dokreslovat do políček jako klubíčka nebo spirály, které potom vybarví podle toho, jak bude v předloze. (příloha č.6,7)

Opakování

„Minule jsme se, milé děti, učili další notu. Vzpomenete si, jak se jmenuje a jak se drží flétna, když ji chceme zahrát?“

Děti ukazují, předvádějí, odpovídají

„Výborně. Zopakujeme si tedy Adámka s jeho básničkou?“

Zopakujeme si básničku o Adamovi, nejdříve slovně, poté s hraním na flétnu do rytmu básně.

„Teď už umíme perfektně 2 noty. Vidíte to? Zkusíme je spojit dohromady a zahrát si něco, kde bychom použili obě?“

Začnu s básničkou (příloha č. 12)

Adámek pro Haničku

Složil hezkou písničku

Chce jít za ní nahoru

Zazpívat si u stolu

(Vlastní zdroj, autorský text)

„Děti, tuto básničku použijeme na procvičení Haničky a Adámka, jejich střídání a protažení prstíků. Podívejte se a zkuste mi ukázat všechny noty h.“

Děti ukazují

„Výborně! A co všechny noty a? Poznáte je?“

Nejprve si noty vyjmenujeme, potom zkusíme zahrát ve velmi pomalém rytmu a neustále se soustředíme na prsty, kterými držíme dírky flétny.

Případný doplněk-pokud budou děti lépe zvládat střídání prstů, vyzkoušíme i jiné písničky. (příloha č.13)

Rozloučení

S písničkou se rozloučíme,

Chvilku si zadovádíme,

Nové věci umíme,

Vyčerpáním funíme.

(Vlastní zdroj, autorský text)

Reflexe

Protože se blíží prázdniny a některé děti odjíždějí s rodiči na dovolenou, zbyly mi na sedmou lekci pouze 3 děti. Jedna pětiletá holčička a dvě malé děti. Na začátku lekce mě poprosily, zda bych mohla jít za dveře a přijít, až mě zavolají. Šla jsem a když mě zavolaly, vešla jsem do dveří, kde samy od sebe říkaly naší přivítací básničku. Mělo to být jako překvapení.

Opakování pohybové hry se švihadly nad moje očekávání. Ani jednou jsem děti nemusela opravovat, kam si mají stoupnout, přestože jsem střídala pokyny. Jednou

Hanička, podruhé Adámek. Bylo příjemné vidět, že si to z minula pamatují a jsou do toho nadšené.

Dokreslování not do pracovních listů zabralo více času, než jsem předpokládala, protože se do toho děti nadchly. Musela jsem potom zkrátit opakování se samotným hraním. To ale vůbec nevadilo, protože by delší opakování děti pravděpodobně začalo nudit vzhledem k délce programu. Básničku o Adámkovi s Haničkou si děti zapamatovaly hned a pětiletá holčička neměla problém ji zahrát hned (ve velmi pomalém tempu) podle not. Malé děti měly se střídáním prstů na flétně ale problém. Samotné hraní Adámka bylo jednodušší, přestože potřebovaly dopomoc. Střídání prstů na tak malé děti přišlo příliš brzy. Na ostatní písničky jsme se nedostali.

1.8.8.Lekce

Rituální pozdrav (viz str. 5- skladba jednotlivých lekcí)

Pojďte děti všichni k nám, ať tu nikdo není sám

Volám všechny předškoláky, malé děti i zpěváky

Zazpíváme, zahrajeme, spolu si to užijeme.

Tak už pojďte děti k nám, písničky tu pro vás mám. (Vlastní zdroj, autorský text)

Dechová a protahovací cvičení

„Milí kamarádi, dnes spolu máme poslední lekci hraní na flétnu. Naposledy se tedy protáhneme, prodýcháme a rozezpíváme. Dnešní lekce bude totiž nejsložitější ze všech. Využijeme v ní všechno to, co jsme se za poslední 2 týdny ve školce naučili.

Kdo z vás chce dnes vést rozcvičení?“

Pokud bude chtít více dětí, budou se střídát po jednotlivých cvikách.

Následuje vyběhání po třídě, vyskákání a protažení s prodýcháním podle předchozích lekcí.

Nota a, h v písničkách a říkadlech (Příloha č. 13)

„Minule jsme si ukázali básničku o Adámkovi a Haničce, kde jsou poprvé spolu. Pamatujete si ne ní trochu?“

A protože vám to moc šlo, rozhodla jsem se, že si zahrajeme i jiné písničky. Ty, které už dávno znáte. Chcete si je zahrát?

Nejprve si noty zkusíme zopakovat jenom s tleskáním a opakováním názvů not. Potom, až nám to půjde, zapojíme i flétnu.

Rozdělení dětí na 2 skupiny-rytmickou a melodickou

Až si děti budou jisté v držení Adámka a Haničky, části z nich řeknu, že bude pouze vytleskávat do rytmu toho, co hraje druhá skupinka. Na další písničku skupinky prohodím, aby si to vyzkoušeli všichni.

Další stupeň, když to dětem půjde, bude ten, že se budou střídat ve hraní a tleskání podle toho, jak jim zrovna ukážu (budu dirigovat).

Opakování not čtvrtvých a osminových

Příloha č.5

Zapisování not do pracovních listů podle sluchu.

Pokud svůj program zhodnotím jako úspěšný a děti bude bavit, na úplný závěr zkusím s dětmi poslední práci s pracovními listy. Tentokrát ale nebudou nic vybarvovat, ale zkusí si doplňovat noty čtvrtové a osminové podle toho, jak jim budu diktovat „tyty“ a „tátá“. Tato činnost bude čistě dobrovolná a jen pro ty děti, které si na ni troufnou. (Příloha č.14)

Rozloučení

S písničkou se rozloučíme,

Chvilku si zadovádíme,

Nové věci umíme,

Vyčerpáním funíme.

(Vlastní zdroj, autorský text)

Reflexe

Na poslední lekci se z dovolené vrátil šestiletý chlapec, takže naše sestava obsahovala čtyři děti z šesti. Kvůli tomu, že chyběl na minulou lekci, musel dohánět střídání prstů na Haničce a Adámkovi. K mému překvapení mu to šlo poměrně brzy a bez větších obtíží. I tříletá holčička mi ukázala, jak umí držet Adámka, protože to doma trénovala s maminkou. Čtyřletý chlapec se snažil. Ne vždy mu chycení správné dírky vyšlo na první

pokus, ale byla vidět snaha dohnat ostatní s tím velká motivace pro něj. Na konci lekce už noty střídaly v podobném tempu jako starší, pětileté holčičky.

Protože jsme v sedmé lekci nestihli hrát i písničky, které děti hrají, vynahradili jsme si to dnes. Začínaly jsme v naprosto pomalém tempu. Já říkala slova říkanek a děti hrály do rytmu. Vzájemně si pomáhaly. První dvě písně (Halí, belí a Prší, prší) děti hrály dohromady ve velmi pomalém tempu. Na další dvě písničky (Skákal pes a pec nám spadla) jsem děti rozdělila na 2 skupinky po dvou. Menší a větší děti. Menší si vzaly rytmické nástroje, na které hrály do rytmu a starší (pětiletá a šestiletý) hrály na flétnu. Toto cvičení mělo z celé lekce největší úspěch, protože si děti připadaly jako kapela a samy si navrhovaly různé změny, proměny atd.

Cvičení s dirigováním a trénováním pozornosti dětí jsme nedělaly, protože by to malé děti nezvládly a bála jsem se, abych jim neznechutíla poslední lekci hraní na flétnu. Sice v rámci možností zvládaly střídat držení noty a1 a h1, ale nebylo to na hry, při kterých by musely dávat pozor, až jim ukážu a na povel začít ihned hrát v tempu, které já nastavím. Věřím ale, že starší děti by to zvládly.

Na úplný konec jsem se dětmi rozloučila a poslala dvě malé zpět do třídy za zbytkem dětí. Nechala jsem si u sebe jen pětiletou holčičku a šestiletého chlapečka, kterým jsem dala za úkol psaní not podle mého diktování. To ani jednomu nedělalo problém, občas se mě doptali, protože byly pomalejší, než jsem diktovala, to jsem ale hned přizpůsobila, a nakonec popsaly oba řádky.

4.6. Závěrečná reflexe programu s výukou hry na flétnu

Když se ohlédnu zpět na realizaci jednotlivých činností, můj dojem je velmi pozitivní. Ani jednou jsem se nesečkala s negativní reakcí nebo odporem. Když se něco nedařilo tříleté holčičce nebo čtyřletému chlapci, snažila jsem se pro ně vždy vymyslet náhradní řešení, aby se mohly i tak dále v hudbě rozvíjet. V případě, že jim nešlo střídat prsty na notě a1 a h1 a byli oproti ostatním pozadu, podala jsem jim rytmické nástroje a v jejich očích opět jiskřila radost.

Programu se zúčastnilo 6 dětí ve věku 3,4,5 a 6 let. S takto velkou skupinou se mi pracovalo moc dobře a myslím si, že by fungovala i větší skupina-do 10 dětí, pokud by zahrnovala děti ve věku 5-6 let.

Pro tříleté a čtyřleté děti je program dost náročný, příště bych pro ně zvolila raději jednodušší činnosti zahrnující rytmická a melodická cvičení s různými rytmickými nástroji nebo hry na tělo.

Myslím si, že se mi cíle podařilo naplnit a jsem se svým programem velmi spokojená. Děti činnosti zaujaly a měly chuť se v něm dále vzdělávat, což i mě samotnou motivovalo k dalším činnostem.

Také jsem se utvrdila v tom, že děti baví činnosti, které mají živější charakter. Nebaví je sedět a poslouchat výklad, chtějí být v centru dění a být zapojovány do činností.

4.7. Hudební schopnosti a dovednosti:

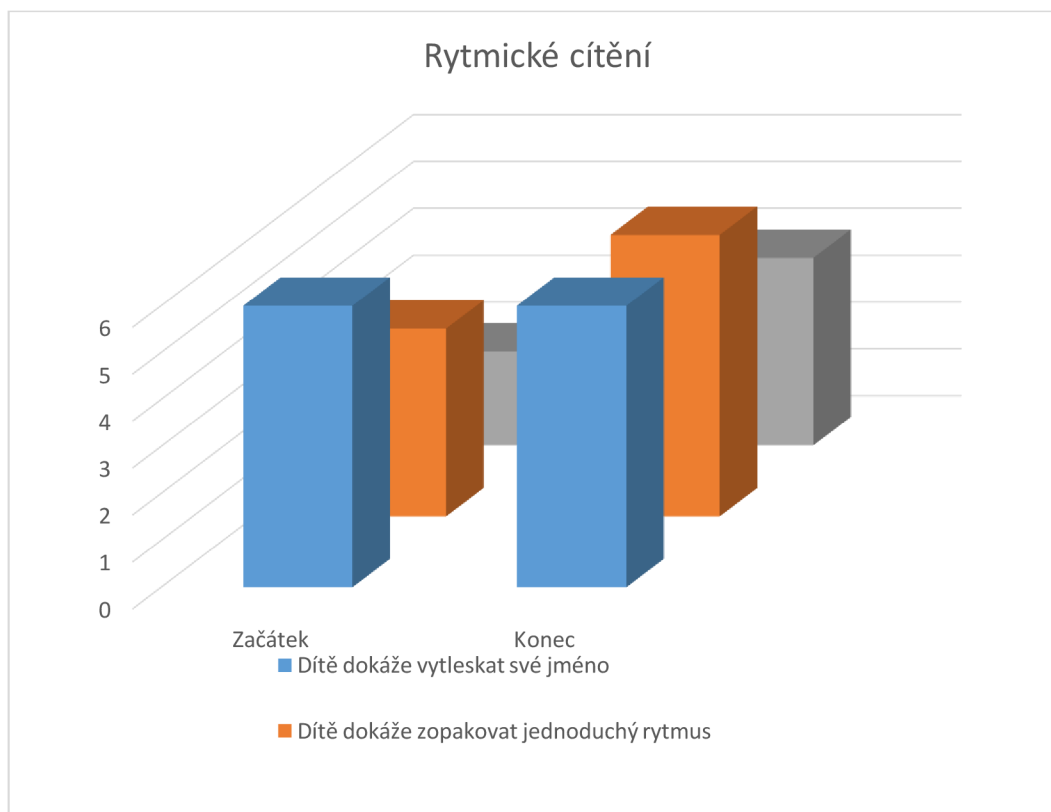
Abych mohla posoudit rozvoj hudebních schopností a dovedností, stanovila jsem si před testováním dětí tyto základní oblasti, které jsem chtěla sledovat:

- Rytmické cítění
- Melodizace
- Flétna
- Základy hudební nauky
- Realizace rytmičkových činností a hry na flétnu

Testování dětí proběhlo před začátkem realizace programu a na jeho úplném konci. Jedná se tedy o rozvoj hudebních schopností a dovedností během dvou měsíců.

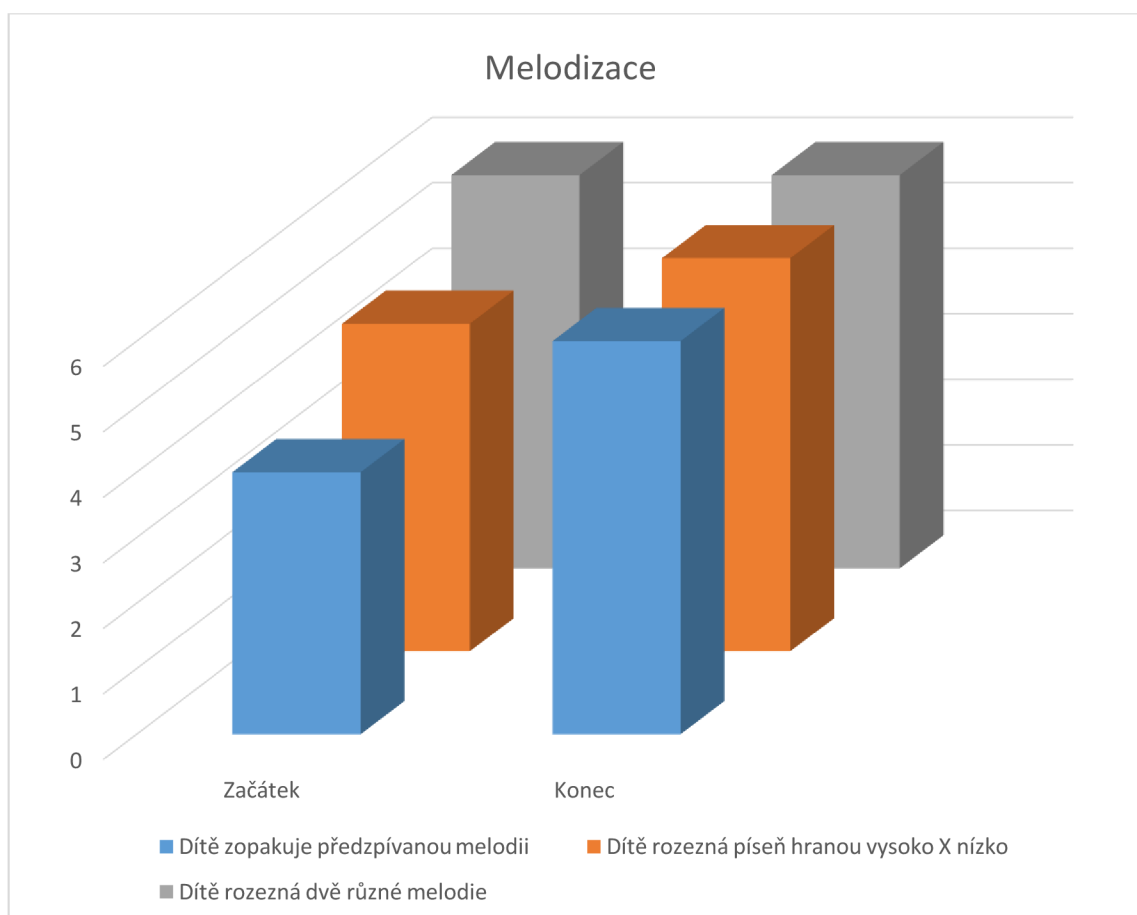
Rytmické cítění

• Dítě dokáže vytleskat své jméno	6	6
• Dítě dokáže zopakovat jednoduchý rytmus	4	6
• Dítě dokáže vytleskat známou melodii bez pomoci	2	4

Melodizace

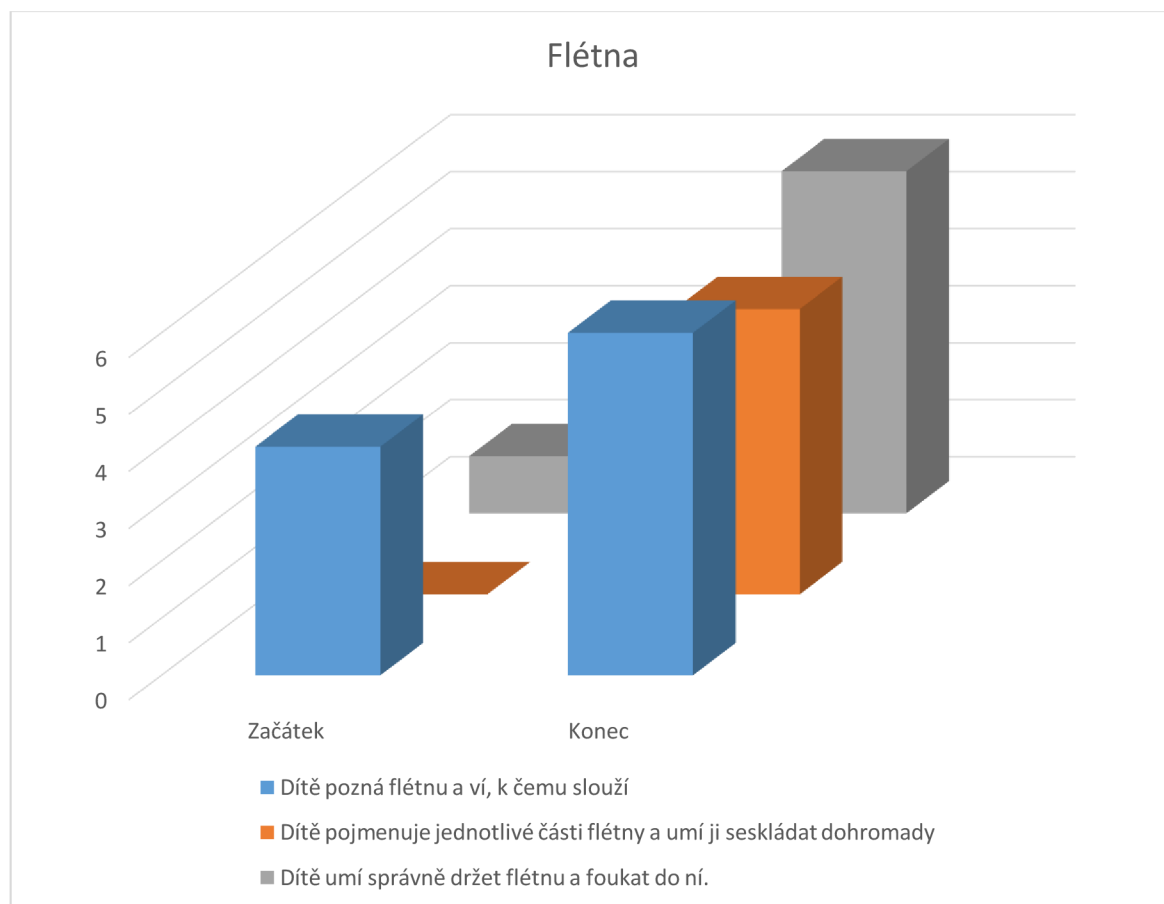
• Dítě zopakuje předzpívanou melodii	4	6
• Dítě rozezná píseň hranou vysoko X nízko	5	6
• Dítě rozezná dvě různé melodie	6	6

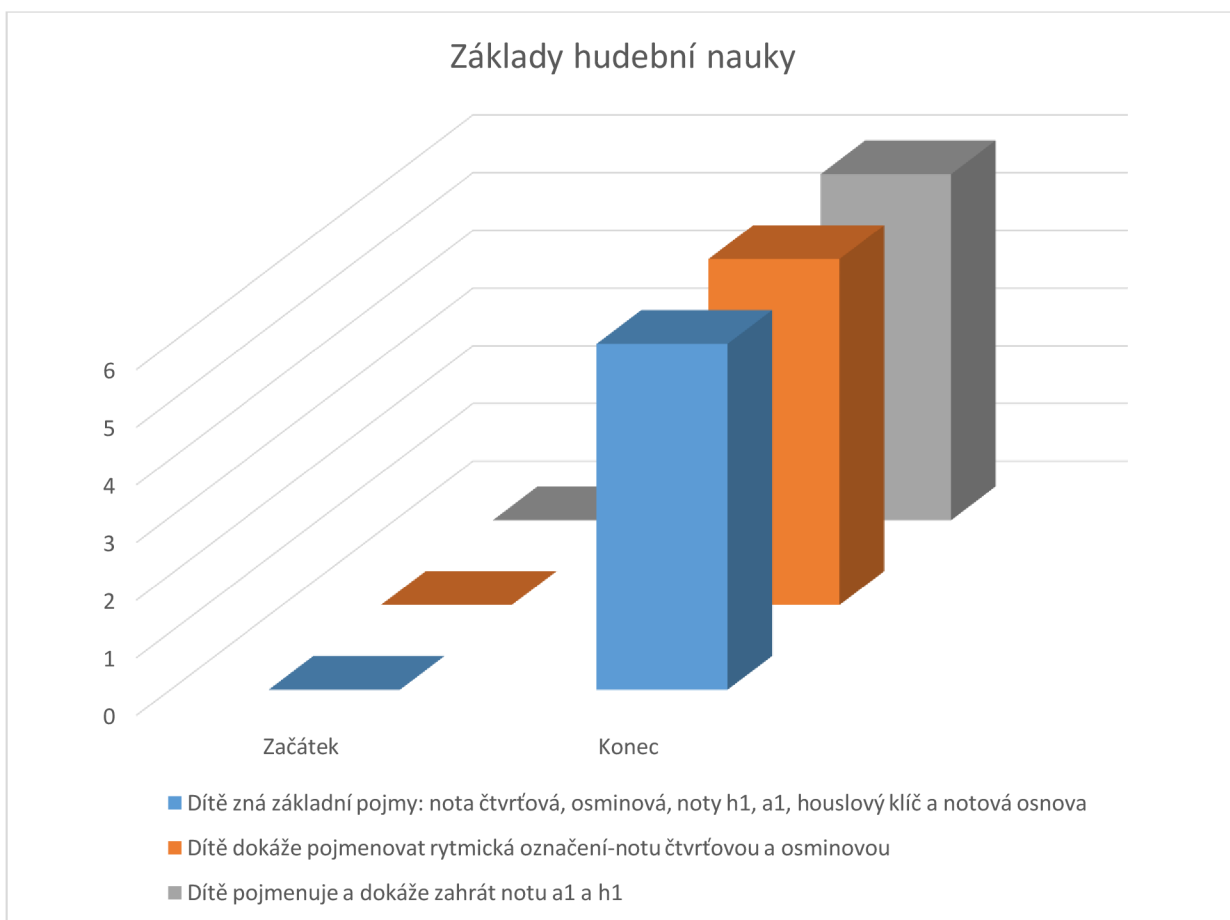
Flétna

• Dítě pozná flétnu a ví, k čemu slouží	4	6
• Dítě pojmenuje jednotlivé části flétny a umí ji seskládat dohromady	0	4
• Dítě umí správně držet flétnu a foukat do ní.	0	5

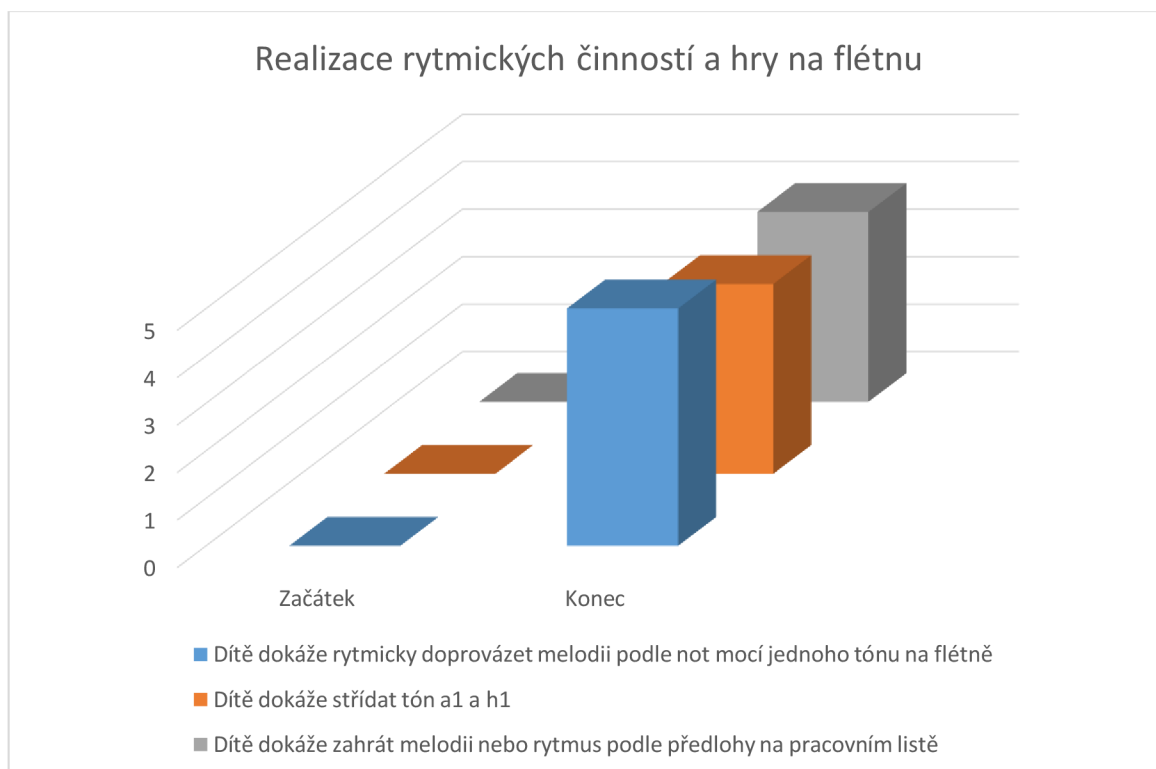
Základy hudební nauky

<ul style="list-style-type: none"> Dítě zná základní pojmy: nota čtvrtřová, osminová, noty h1, a1, houslový klíč a notová osnova 	0	6
<ul style="list-style-type: none"> Dítě dokáže pojmenovat rytmická označení-notu čtvrtřovou a osminovou 	0	6
<ul style="list-style-type: none"> Dítě pojmenuje a dokáže zahrát notu a1 a h1 	0	5

Realizace rytmických činností a hry na flétnu

• Dítě dokáže rytmicky doprovázet melodii podle not mocí jednoho tónu na flétně	0	5
• Dítě dokáže střídat tón a1 a h1	0	4
• Dítě dokáže zahrát melodii nebo rytmus podle předlohy na pracovním listě	0	4

Díky zkoumání hudebních schopností a dovedností jsem zjistila, že se děti zlepšily především v oblasti realizace rytmických činností a hry na flétnu společně s oblastí hudební nauky a seznamování s flétnou. Díky zábavným činnostem a hravé formě učení jsme se dostali až k samotnému prvopočátku hraní z not. Děti, které předtím znaly flétnu jen z obrázku a nevěděly, že se dají noty i zapisovat do notové osnovy najednou uměly zahrát jednoduché nápěvky o dvou tónech na flétnu a dokázaly vytleskat rytmus pomocí rytmického zápisu v pracovních listech.

5. Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo poukázat na možnosti propojování hudebních činností dětí předškolního věku při seznamování dětí s hrou na flétnu a ověřování rozvoje hudebních schopností a dovedností dětí předškolního věku.

Abych mohla naplnit cíl práce, musela jsem získat širší povědomí o hudební výchově. To jsem získávala nejen při studiu na pedagogické fakultě, ale i při vypracovávání teoretické části mé bakalářské práce, kde jsem se hlouběji seznamovala s problematikou věkových zvláštností dětí a dále také postupovala do problematiky hudebních činností v mateřských školách, což pro mě bylo důležité pro pozdější práci s dětmi.

V teoretické části jsem se věnovala současnému pojetí hudebního vzdělávání s ohledem na požadavky RVP PV, dále také charakteristice vývojových zvláštností předškolního dítěte s ohledem na rozvoj hudebních schopností a dovedností, potom vymezení hudebních činností dětí předškolního věku, jejich rozdělení do jednotlivých kategorií a vymezila také zásady výuky na flétnu, její přednosti a rizika.

V praktické části jsem vytvořila program seznamování s hrou na flétnu propojený s hudebními činnostmi. Tento program jsem ověřila v praxi mateřské školy pomocí metod rozhovoru a pozorování, rozhovoru a analýzy edukačních materiálů. Dle těchto výzkumných metod jsem zjistila, že je velmi důležité, aby jednotlivé činnosti byly dětem předávány zajímavou a zábavnou formou. Děti potom spontánně samy začínají činnosti, které si pamatují nebo konkrétní činnosti přímo vyžadují.

Při zkoumání hudebních schopností a dovedností u dětí v předškolním věku jsem zjistila, že je potřeba se dětem věnovat podle jejich individuálních potřeb a brát ohled i na věkové zvláštnosti, aby se mohly dále rozvíjet. Všechno je potřeba předávat hravou a zábavnou formou s ohledem na osobnost každého dítěte.

Jsem moc ráda, že jsem se věnovala právě tomuto tématu a mohla tak z části využít myšlenku mé ročníkové práce na střední škole, kde jsem se věnovala čistě rozvoji rytmického cítění u dětí. Psáním své bakalářské práce jsem si také uvědomila náročnost a komplexnost hudební výchovy. Pokud bych měla pokračovat ve své práci a výzkumu dále, zaměřila bych se na propracování mého hudebního programu tak, aby byl efektivní

a využitelnější i pro děti mladších čtyř let. Překvapilo mě, že to je pro děti tří-čtyř leté tolik náročné. Dále bych také chtěla svůj program posunout na další úroveň, která by obsahovala už samotné učení na flétnu pro děti, které zvládnou tento program na seznamování s flétnou pomocí hudebních činností. Další úroveň programu by obsahovala principem podobné materiály jako v mých přílohách, byl by ale obohacen o mnoho dalších dětských lidových písní, zábavných hudebních činností a jeho cílem by bylo učit děti postupně hrát podle not z listu. Osobně svůj cíl práce považuji za naplněný a těším se, až budu mít v budoucnu příležitost hudební činnosti používat v praxi a nadále se věnovat hudební výchově.

6. Seznam použité literatury

- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie* (2., aktualiz. vyd). Grada.
- Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání* (Vydání druhé, doplněné a přepracované). Karolinum.
- Lišková, M. (c2006). *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Raabe.
- Jurkovič, P. (2012). *Od výkřiku k písničce*. Portál.
- Kodejška, M. (1991). *Hudební výchova dětí předškolního věku*. Karolinum.
- Franěk, M. (2005). *Hudební psychologie*. Karolinum.
- Koutníková, K. (2003). *Hrajeme na zobcovou flétnu: metodika výuky dětí hry na zobcovou flétnu bez not*. Portál.
- Jenčková, E. (1999). *Hudba v současné škole: výběrová řada*. J. Jenček-Orlice.
- Zezula, J., & Janovská, O. (1987). *Hudební výchova v mateřské škole: (metodika) : učebnice pro 2. až 4. ročník studijního oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách i pro praxi učitelek mateřských škol*. Státní pedagogické nakladatelství.
- Piaget, J. (1966). *Psychologie inteligence*. Státní pedagogické nakladatelství.
- Strnadová, K., & Zezula, J. (1988). *Hudební výchova v mateřské škole: Dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy*. Výzkumný ústav pedagogický v Praze.
- Bednářová, J., & Šmardová, V. (2007). *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Computer Press.
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. (2018). <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-programpro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>
- Daniel, L. (1974). *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu: Ladislav Daniel* (5. vyd., v Pantonu 4. vyd). Panton.
- Švaříček, R., & Šed'ová, K. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Portál.
- Tichá, A., & Raková, M. (2014). *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let* (Vyd. 3). Portál.

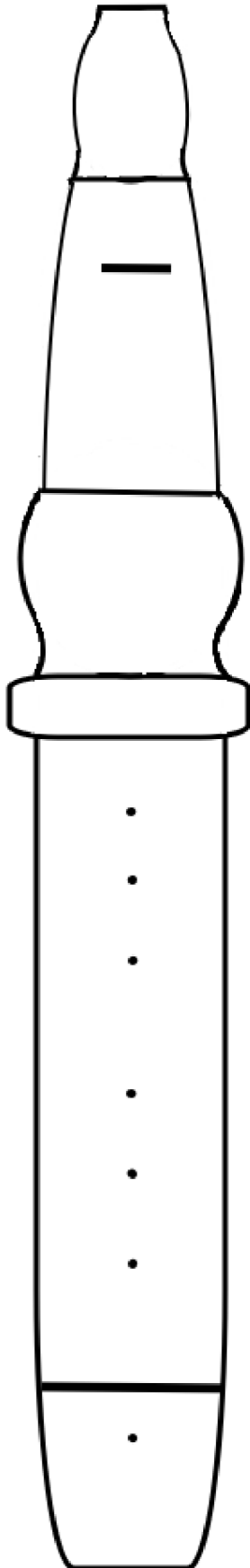
Sedlák, F. (1974). *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Supraphon.

Kalafutová-Balcárová, B. (1992). *Didaktika hudobnej výchovy: Metódy a formy hudobno-výchovnej práce na I. Stupni ZŠ*. Univerzita Pavla Josefa Šafárika v Košiciach.

Suchánková, E. (2014). Hra a její využití v předškolním vzdělávání. Portál.

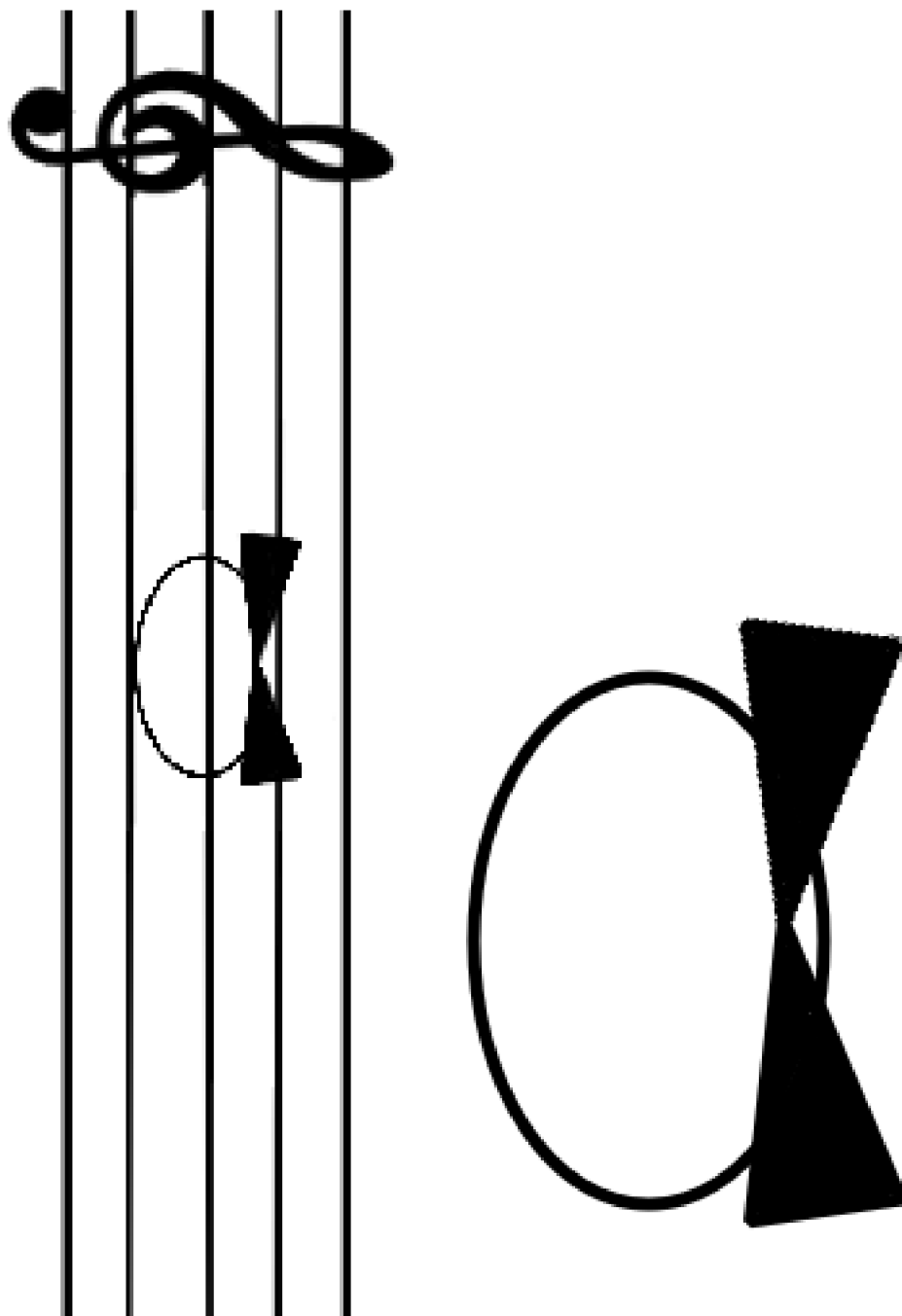
Přílohy

Příloha č.1.- Flétna

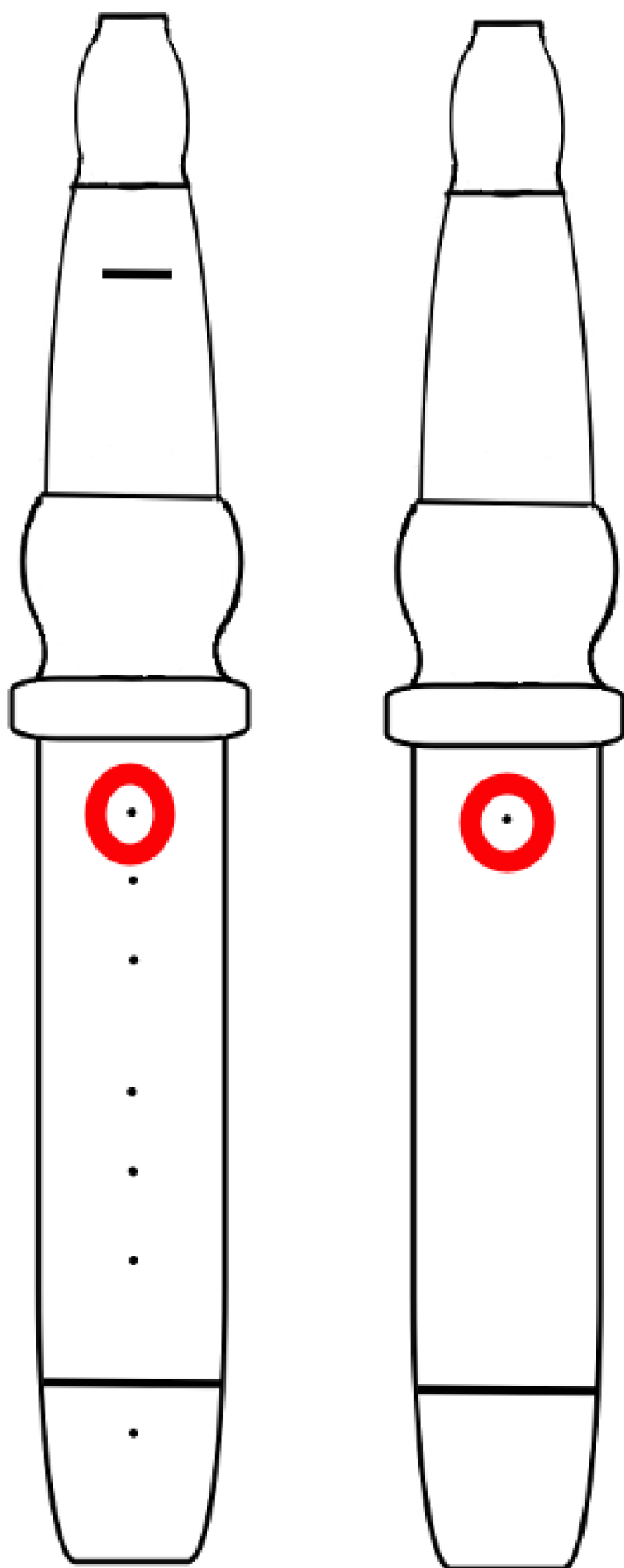

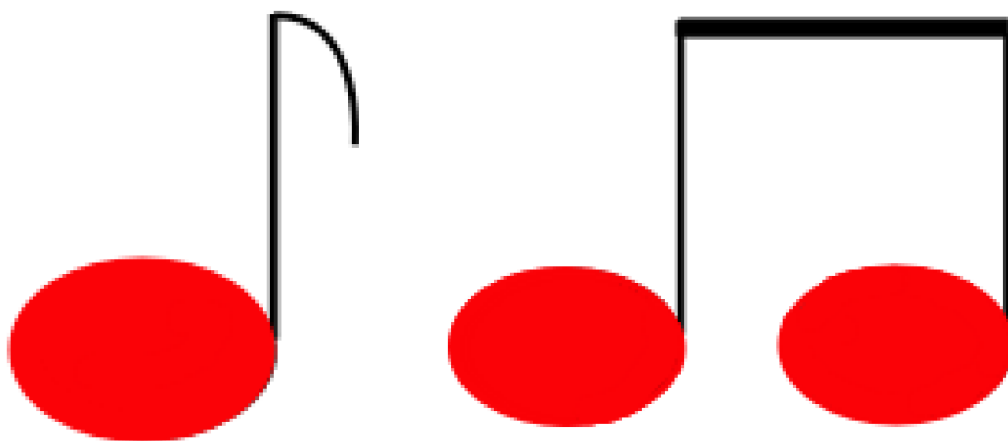
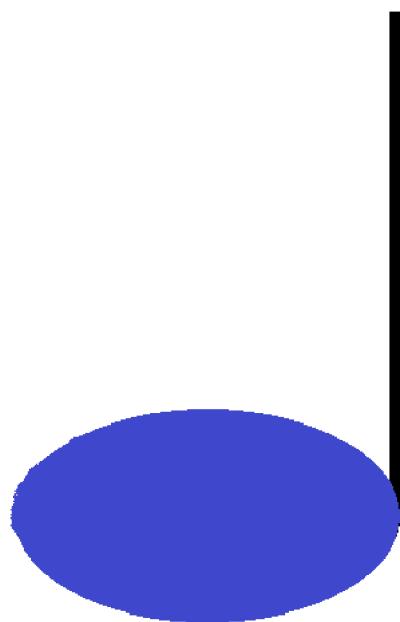
Příloha č. 2- Hanička na notové osnově

Příloha č.3-nota h-Hanička na flétně

Příloha č. 4- Nota čtvrtřová a osminová

Prší, prší

Pec nám spadla

Sedí liška pod dubem

Skákal pes

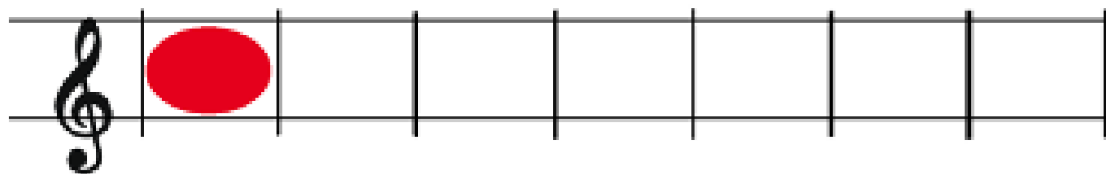

Beží liška k táboru

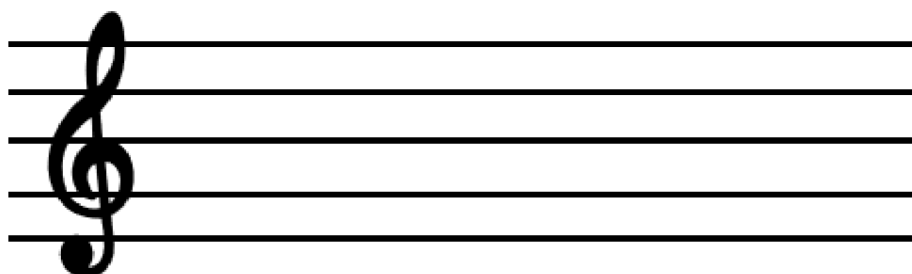

Příloha č. 6

Dokresli na zbytek řádku noty podle předlohy:

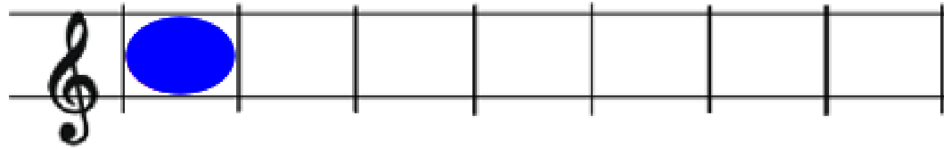

- Notová osnova s houslovým klíčem k nahlédnutí dětem:

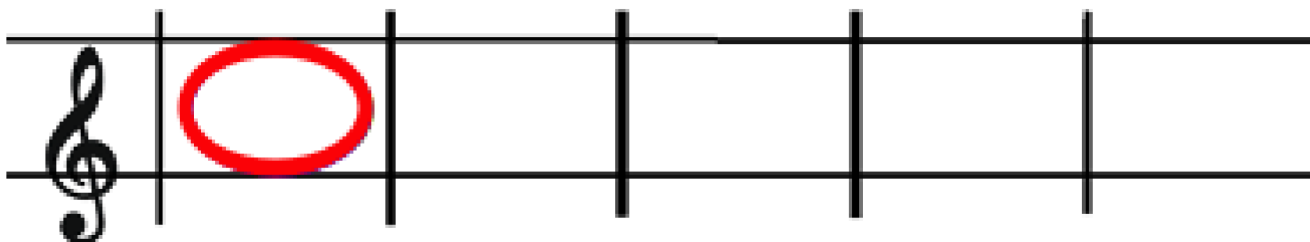
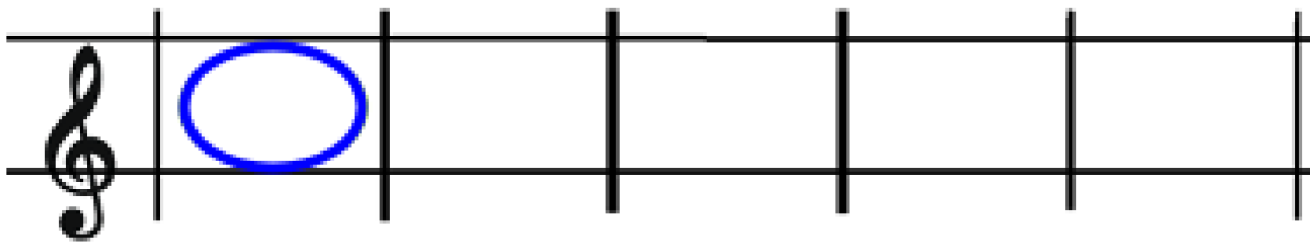

Příloha č. 7

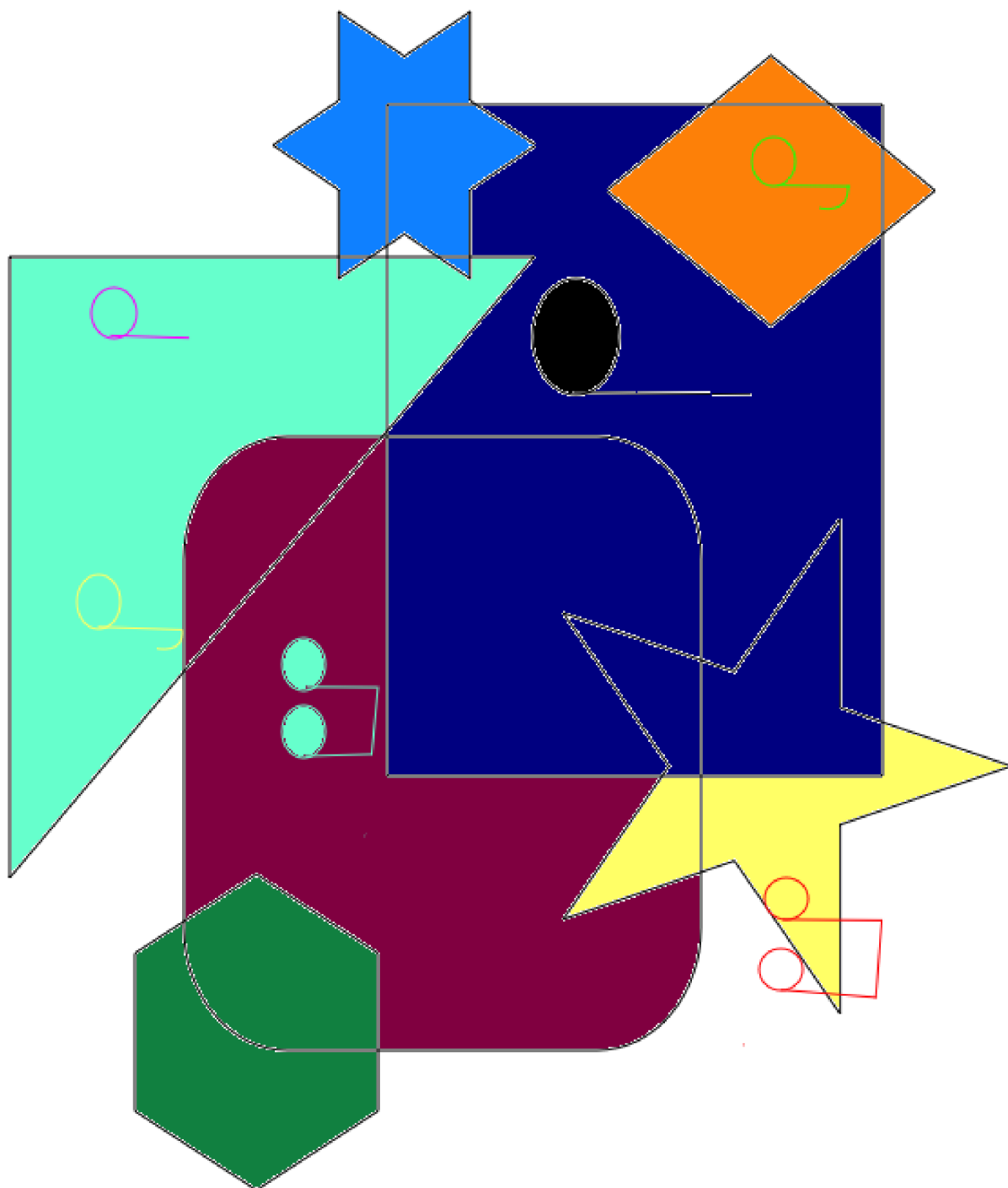
Dokresli na konec řádku noty podle předlohy:

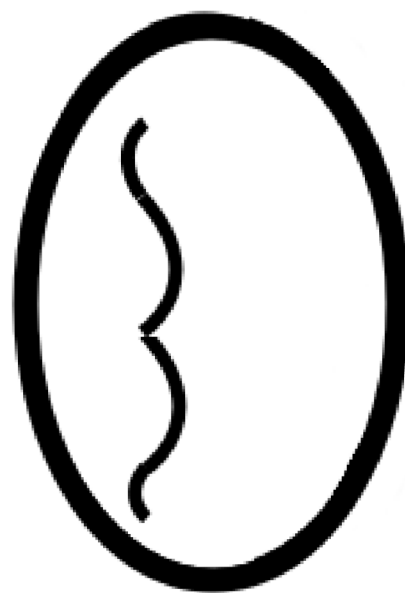
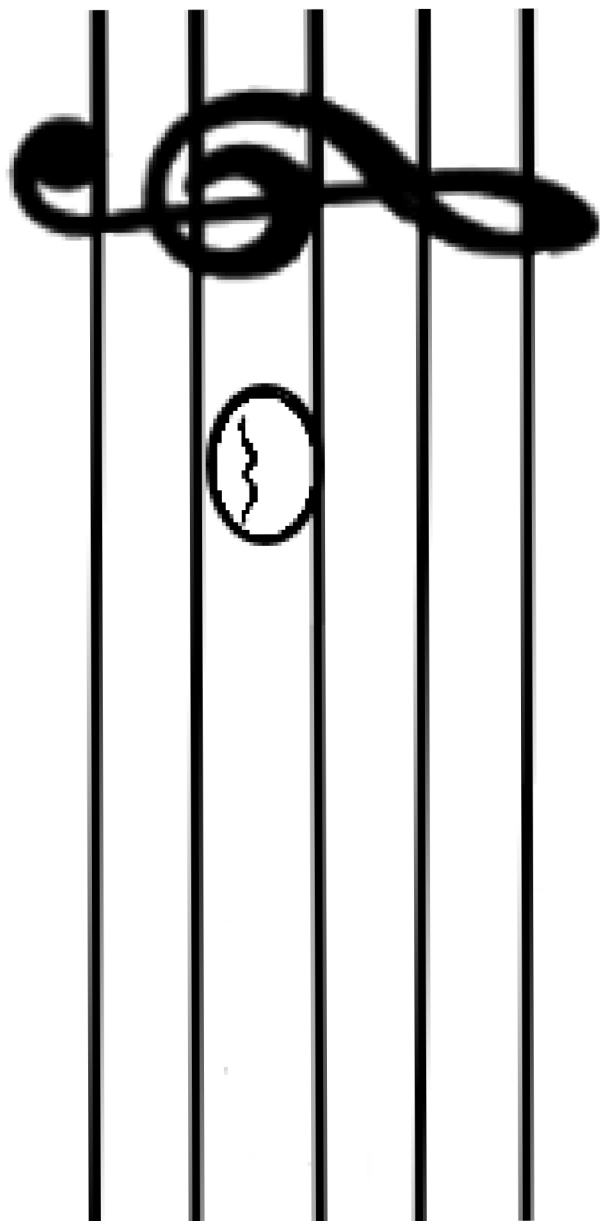
Pracovní list: Doplň, co chybí notě čtvrtové a osminové. Do zbývajících políček dokresli.

Příloha č.8-figura a pozadí- hledání čtvrtových a osminových not z barevného pozadí

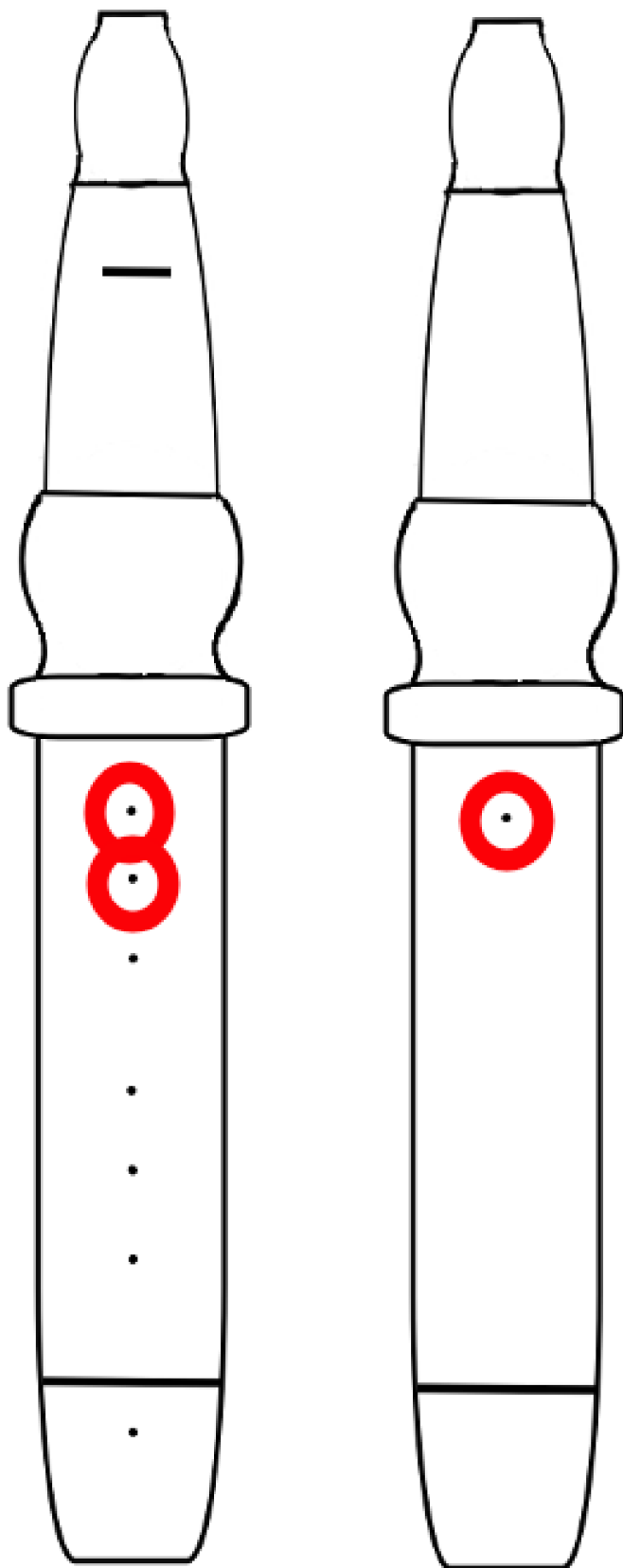

Příloha č. 9-Nota a-Adámek na notové osnově

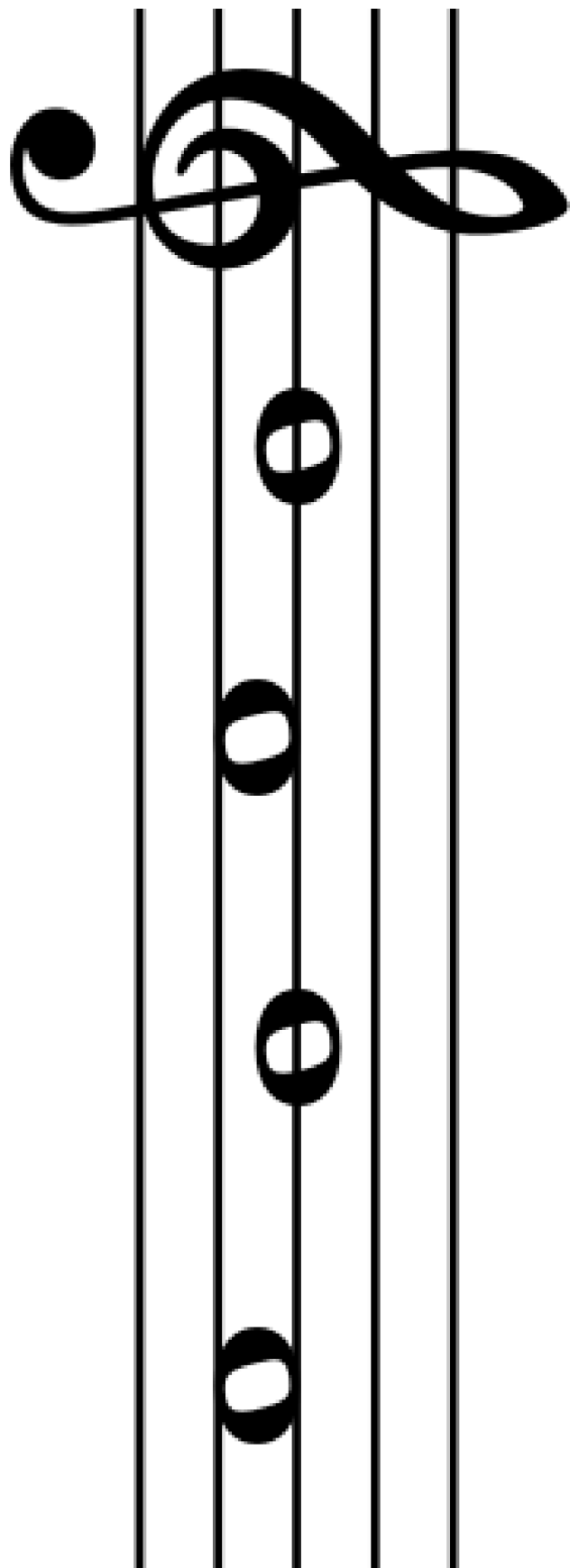

Příloha č. 10- Nota a-Adámek na flétně

Příloha č. 11 (vybarvování noty h, a) -tvoření z nich Adámka a Haničky

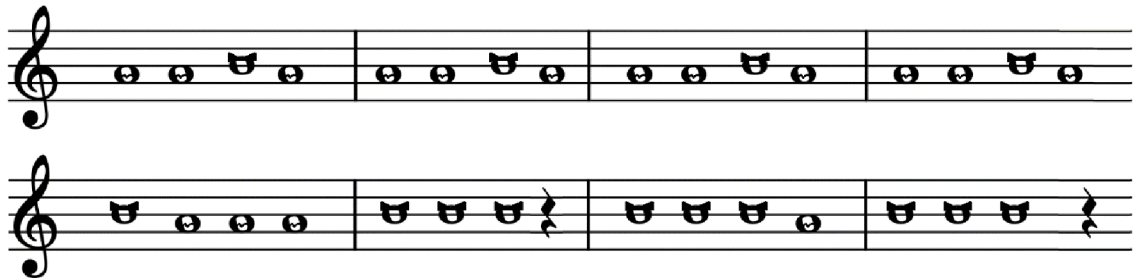
Adámek s Haničkou

The image displays two staves of musical notation for the piece 'Adámek s Haničkou'. Both staves begin with a treble clef. The notation consists of a sequence of notes: the first staff contains a series of eighth notes, and the second staff contains a series of quarter notes. The notes are arranged in a way that suggests a simple, rhythmic melody. The notation is presented in a clean, black-and-white style.

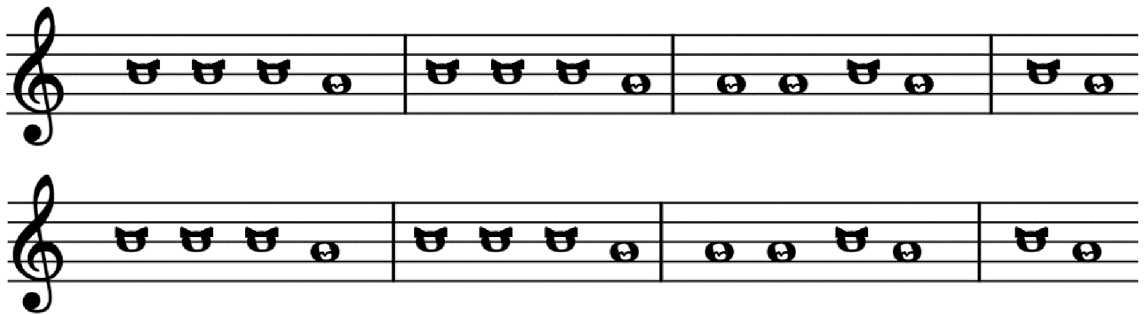
Halí belí

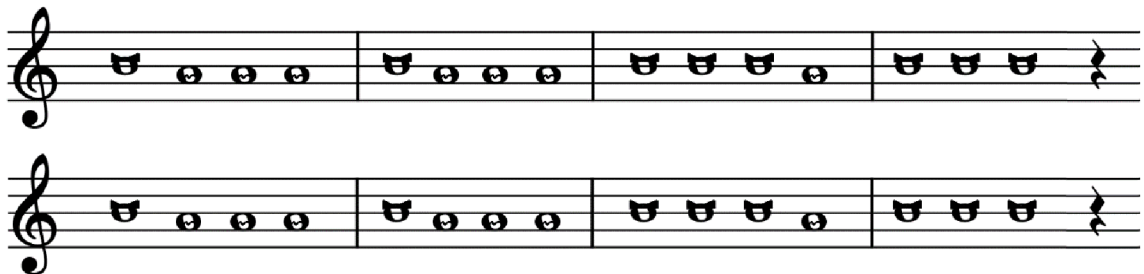
Prší prší, jen se leje

Skákal pes

Pec nám spadla

Příloha č. 14- Dobrovolná aktivita na závěr. Zápis not čtvrtěových a osminových podle sluchu.

Two vertical lines are drawn on the page, one on the left and one on the right, extending from just below the text to just above the footer. They define a large, empty rectangular area intended for handwritten notes or a recording.